

BERDE MÁRIA

A TÜKÖR

SZEGÉNY KICSI JULA - BORZHISTÓRIA

BERDE MÁRIA NOVELLÁI

1920.

KOSMOS R.-T. MAROS-VÁSÁRHELY.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2020
Készült a Summa Artium támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Tartalomfejlesztési és -szolgáltatási Osztálya
ISBN 978-963-417-436-3 (online)
MEK-20474

TARTALOM

A tükör.

Szegény kicsi Jula.

Borzhistória.

A tükör.

Sápadtarcu, kicsit fölényesen mosolygó európai állott az ezüst-arany himzésekkel mennyezetig zsufolt bazárban. A bazáros zagyva franciasággal esküdözött egy nászutaspárnak, hogy e diónyi boltocska milliókat ér, - közben a száz frankra tartott vállkendőt odaadta tiz frankért. Magukban maradva, a sápadt idegen törökre fordította a szót:

- Van régi holmid?

A török, kezével intve, félrelibbentette a boltocska hátsó függönyét. Beléptek az ablaktalan, csak egy olajlámpás fényétől megderengtetett kamrába: a földön ott volt a csibuk, a fejpárna.

- Te itt szoktál aludni?

A török bólintott és az olajlámpást felcsavarva, sorban odatartotta néhány szétteregetett szőnyeghez, a boltozatról aláfüggő rézampolnához... Az európai szeme azonban egy, a falnak hanyagul támasztott tükrön akadt meg. A tükör kerete a magasból jövő derengésben alig csillogott, mintha vasból vagy nagyon elpiszkolt ezüsből volna.

- Frenki, a szemed biztos, mint a sólyomé a zsákmányra, - szólt a török.

Az európai e bókra a tükör után hajolt; az lehúzta a kezét, amint könnyedén akarta fölemelni. Csak most tűnt elő: mily gonddal voltak kivésve, mily hibátlanul megőrződve a keret sűrű, liliomfonásos arabeszkjei. Maga a tükörlap vak volt, semmit se mutatott.

- Mit adjak érte?

- Százezer frankot, uram.

- Szóval... tizezret? - kérdezte az európai finom gúnnyal.

- Tévedsz uram, a függöny mögött vagyunk. Ibraim ben Abdullah nem őriz olyan portékát az álmával, aminek árából alkudni lehetne. Ha nem jössz igaz török szóval, nem is hoztalak volna ide be. Nézd meg frenki, jól azt a tükröt, nem vas, nem ezüst az. Nem tudom, hogy hívják az ércét, de rozsdá nem fogja és többet ér, mint a vertarany. A tükörlapja pedig...

- Az, megengedj derék Ibraim, aligha ér valamit...

- Tisztelj meg frenki azzal, hogy leülsz fejpárnámra, valaki bejött a bazárba, ha visszatérek, elmondom neked, mit ér a tükörlap.

Az európai maga mellé állította az olajlámpást és kutatva vizsgálta kiszemelt zsákmányát.

- Ha platina - mert annak néz ki - mindenesetre megér húszezeret. Hát a munka rajta... A tükörlap azonban... a vén ámitó csalni akar vele, jó lesz hát felülni a meséjének, hadd higgye, hogy azt fizetem meg; különben, ha rá jön, hogy magában a keretet taksálom húszezerre, mindjárt külön fizetteti meg a meséjét...

Az öreg visszatért és leült a földre.

- Bezártam odakint, esteledik. Siessünk a vásárral, ha a mezarthim csillag feljő, nem hoz több szerencsét a pénz.

- Azt mondtad: a tükörlapról akarsz még szólni.

- Figyelj, frenki. A tükröt egy vándordervistől vettem, aki Bagdadból zarándokolt Rumba. A Tigris-folyó partján vetette ki lábához a víz, midőn egyszer reggeli áhítatmosdását teljesítette. Megvettem tőle, mert láttam, hogy régi és hogy nagy kincs... Később hallottam, hogy a

bagdadiak ezer esztendeje keresik Kandazé emirleánynak a Tigris-folyó hullámaiba veszett varázstükrét...

- Varázstükrő? Miben áll a varázslata?

- Óh uram, e tükör a világ hét csodáját multa felül csodálatosságában. Egy a nyugatról keletre tért mór aranycsináló kezéből ered az - talán hallottad, hogy azokra bízott valamikor a világegyetem valamennyi titka. A tükör üveglapját ő úgy állította össze, hogy az minden beleeső képet magába szívott és mindazt, amit valaha látott, időnként visszasugározta. Rahman emir csináltatta e tükröt, hogy felitatta leányának, Kandazénak hasonlíthatlan szépségét, azt a kalifának megmutathassa, anélkül, hogy a szent hit törvényeit, mely megtiltja a menyasszony bemutatását házasság előtt, megszegné.

- És tart még a varázstulajdonság? - kérdezte az európai kicsit türelmetlenül.

- Nem tudom, uram. A tükör akkor is csak olyannak mutatta képeit, aki értett a varázslat nyitjához. Ezt pedig Rahman emiren, a kalifán és Kandazén kívül csak az emir egy rabszolgája tudta, aki állítólag kihallgatta az emir meg a mór alkuját a tükör felett és aki azután -

- Elég, elég, legyintett az európai. Csak egyet még. Te, derék Ibraim, ismered-e a tükör nyitját?

- Nem én, uram.

- Persze, persze. - És az európai nevetett. - Ma is élnek a csodák, csak hogy mindnek elfelejtődött a sémája. Siessünk a vásárral, emlékezz. A mezarthim éppen nyitni akarja szemét... Húszezer frankot adok.

- Adj uram ötvenezeret.

- Húszezeret.

És az európai letette a pénzt.

- Igen vagy nem?

- Igen uram... nagy ugyan a veszteségem, de, mert hogy törökül köszöntél...

Az európai ismerte az árleengedés ilyen naiv megokolását. Hallgatva, egy darab Timesbe csavarta a nagyocska tükröt és hóna alá fogva, kifelé indult a stambuli ótörök városrész nehézillatú, sikátorszerű utcácskájából. A mezarthim éppen akkor nyílt ki, mint valami szikrázó ezüstlótusz az ég véghetetlen bibortengerében...

A babona órája volt: szinte éjfél. Sötét, mélybenyuló terembe holdfény szivárgott: töredezett kőreliefeket, érempenzes vitrinákat, mereven mosolygó aranyozott bálványokat cirógatva végig, mint valami mennyei uszály földetseprő vége. Időnkint a holduszályba ide-oda imbolygó árnyék esett: fiatal férfifej, egy, a kezével kebléhez szorított ovális keretre hajolva...

Már sok mindenen túl volt, mióta az olajlámpa gőzéből a stambuli aranyporos alkonyatba lépett... Túl volt azon, hogy a vén török meséjét hazugságnak vegye: hiszen egyik arab alkimista papirusán rábukkant egy följegyzésre, mely Kandazé tükrét említette... tehát volt valami, valaha, valahol...

És miért lenne tisztára képtelenség valaminő ismeretlen szerkezet, mely a beleesett fénysugarakat megőrizze, és bizonyos külső hatás alatt visszavetítse a világba...?

Az árnyék némán, merőn bámulta a holdfehér tükörlapot. Néha fölszisszent: balgaság, észvesztő ostobaság az egész - ő, aki a tudomány megtéveszthetetlen fáklyája mellett hatolt előre az elült századok, ezredek sötétjében, ő indul el egy oktalan mesén, bizonytalan ingoványok

föle, mintegy lidércfény után...? És mégis. Az a vakszemű tükörlap a babona bilincseit sugározta rá: régi, hűvös, józan mérlegelésekkel nem tudta beleosztályozni fölhalmozott, vignettázott, kor, érték, hitelesség szerint mesterien elrendezett régiségei közé. Nem tudott napirendre térni fölötte, nem új problémához menekülni tőle... agya és keze szüntelenül visszanyúlt a tükörhöz, mint behunyt szemhez, amit föl akar nyitni, amibe bele akar pillantani...

Künn a távoli tornyok sorban elütötték az éjfélt. A holduszály egy könnyű indus sállal letakart kerevetre siklott, figyelmeztetve a merengőt. A fiatal tudós, kezében a tükörrel, végigterült a nyugágyon, nem volt ereje valóban nyugalomra térni. A tele hold éppen a tejfehér tükörlapba esett: egyszerre a sima, hályogszerű vak semmiség mélyülni kezdett, perspektívát kapott; valami csak feltükröződött benne... Ah, nem a könyvekkel, vitrinekkel zsúfolt háttér, hanem egy csipkeszerűen stukkózott, ívekbe boruló oszlopos terem barnaarany mennyezete... De ez csak távoli, elvesző háttér gyanánt, mindjárt elől egy fej hajolt a tükörhöz: két nagy, mérhetetlenül tudatlan, sóvárgó, titokzatos és szomorú szem, parányi összecukott gránát virágajak, nehéz, sötét hajfelhők alatt boruló, vakító homlok... A fiatalember szíve elállott. A tükörből tekintő arc egyszerre abba a néma extázisba ragadta, amibe minden férfit beleejt az igazi női szépség és az igazi női szomorúság. Örökre elnézte volna, de a fej hirtelen, mintha szólítaná, megfordult: helyette az egész pompázatos, falvankosokkal, szőnyegekkel ékített csarnok képe hullt a tükörbe. Közepén ezüstgyönggyel omló szökőkút, a kút medencéjét nyíló fehér hónapos rózsák fonták körül.

Az oldalfal nehéz aranyhurkolásos függönye szétnyílt: egy békaszerűen rút öregasszony csúszott befelé, karján ragyogó ruharakással, lapos, hervadt szájáról le lehetett olvasni a szót:

- Kandazé...

A tudós szíve örületesen kezdett verni. Az öregasszony óarabul beszélt és ő ezt a nyelvet értette...

- Kandazé, kicsike leánya, gyorsan öltözz fel nappali diszedbe.

Most előtűnt a lány egész alakja: csak könnyű, de szemérmesen hosszú fehér muszlingben volt, virágkarján, lábán semmiféle ékszer. Az öregasszony azonban nehéz zöldselyem köntöst, csilingelő kösöntyüket aggatott rá és megcsókolva lábcskáit, parányi szattyánpapucsba bujtatta őket.

Már lebbent is az átelleni függönyajtó. Komor, behúnyt szemű szerezcsen ajtónálló lépett be.

- Kegyes és szépséges Kandazé úrnőm, legmagasságosabb atyád, az emir akar megtisztelni látogatásával. Beléphet?

- Gyermeki alázattal várom a kitüntetést, - felelte a leány.

Magas, derékigérő szakállu, zöldturbanos férfi jelent meg, lassu méltósággal közelítve és hirtelen térdet hajtván az elősiető leányzónak.

- Kandazé, gyermekem, életem tavának legfehérebb lótuszvirága. Én jöttem ma hozzád, mert már kezdve te vagy az úrnőm, én pedig csak alázatos alattvalód...

A leánya megütődve bámult apjára, ölelésre emelt virágkarja reszketni kezdett.

A hatalmas emir gyönyörködve nézte gyermekét és egy, az öregasszony által elébeterített bársonyvankosra vonva magamellé, az öregasszonyt egy kézintéssel kiharcolta.

- Ne ijedj meg, sőt ujjongj, Kandazé, tündérszép gyermekem. Nagy hirt hallasz, nagy dicsőséget aratsz. Tekintsd ama tükröt, melyben, mint parancsolám, egy esztendő óta naponta megnézed magadat, e csodatükör felszivta huriszépségedet. Az elmúlt éjjelen - ép holdtölte

volt - tudtomon kívül a kalifához vittem azt, isteni szeme elé tárva, ki vagy. A felséges kalifa belésápadt látásodba, átölelte a tükröt és Allahra esküdött, hogy még a mai szent napon eljegyezz és mához harmadnapon feleségévé teszen, rangban minden eddigiek felett álló nejevé és születendő fiadat örökösévé... Leánykám, e perctől fogva a kalifa mátkája, az én felséges uralkodóném, a szent hit és szent birodalom leendő kalifájának kiválasztott anyja vagy, én pedig csak a te és a te férjed szegény szolgálója...

A leányka szeme mind riadtabban tekintett, virágajka összezárult, keble reszketve emelkedett, arca elfehéřült...

- Ungo, háremem leghivebb őre, ki éberségedért nyerted legkedvesebb gyermekem őrizőjének tisztét, lépj elő!

A vak szerecsen a kiáltásra újból belépett és Kandazé lábához térdelve, ezüsttálcán egy smaragdos karkötőt tartott elibe.

- Ime, vedd atyád kezéből a fényes kalifa jegyajándokát; a perctől fogva, hogy azt kezedre zárod, a kalifát magadnak a szerelemben, nekem az uralkodásban kezeseinkké tetted.

Az emir megragadta leánya karját és rácsatolta az ékszeret. A leány azonban, mintha zöldszemű sárgakigyó csavarodna rá, hirtelen halottfehéren, mint a lekaszált virág, végigesett a padozat tarka márványzatán...

A tükör hirtelen elhomályosult, mintha kendővel takarták volna le, azután újra derengeni kezdett...

A csarnok háttérében, nehéz bíortakarók között Kandazé aludt: lábát a déli arany verőfény melengette. Az öregasszony egy bronzkandeláber lángjába galyakat hintegetett: a lángból kék és sárga füstbodrok szálldostak a leány halántéka felé... Kandazé fölébredt.

- Fatma, - sugta halkán, úgy, hogy alig lehetett leolvasni ajkáról a szót - hűséges öreg Fatma, mondd meg nekem, láttad-e valaha a szent kalifát?

- Bizony láttam, mikor a szerencsés háboru után a népnek mutogatta magát.

- Mondd Fatma, fiatal-e még a szent kalifa?

- Miket gondolsz, galambkám. A felséges kalifa nagy bölcsességét hatvan esztendő alatt gyűjtötte.

- Úgyhát mondd... nincsen bronzsínű arca és a szeme nem ég, mint a parázs a kandeláber mélyületében...?

- Óh nem, nem. A felséges kalifa arca sárga, mint a tudós pergamenek.

- Nagyon rút, Fatma?

- Rút? Honnan tudnád te galambkám, mi az a rút, mi az a szép? Hát láttál te már férfit atyádon, meg a szerecsen Ungon kívül? Hiszen te úgy nőttél fel, mint gyöngy a kagylóban, a tenger fenekén... Ha egyszer kalifa, akkor ő a férfiak elsője: szép bölcs és jó.

- Mégis... a fiatalok szebbek.

Fatma döbbenve nézett a leányra.

- Szeplőtlen arab szűz ilyet nem gondol, nem hogy mondana, leánykám. A férfiban csak a vétkezni vágyó nő válogat. Igaz mohamedán hajadonra nézve nincsenek férfiak, hogy összehasonlítsa őket, csak egy férfi van, akinek odaadják. Hogyan is lehetne boldog egy nő a világon, ha észrevenné, hogy az övénel szebb férfiak is vannak? Allahra, téged valami

megbabonázott, hogy ilyen gondolatod van. Megmondta már egy álom ezt nekem, tudtam, hogy fájdalom, betegség vagy romlás lesz belőle.

- Álom... miféle álom, Fatma?

- Tegnap alkonyatkor, ahogy a zugolyomban elbóbiskoltam, - ott láttalak az ablakrostélynál állani, és óh, szörnyűség, mintha egy fiatal párduc hajolt volna feléd a rácson keresztül... Azért jajgattam, mikor hirtelen felébredtem; és te hajnaló arccal, mintha jó és nem gonosz jelek környékeznének, futottál felém az ablak mellől... Mi az, galambkám, mért vacogsz? Ne félj, ne higj az öreg Fatma babonáiban! Vagy füstöljek a kísértésoszlató szent fahánccsal?

Kandazé megragadta az öreg asszony cirógató kezét.

- Fatma, hú öreg Fatma, szeretsz te engem? jobban, mint emirapám?

- Mióta anyádnak élte árán a világra jöttél, - őt is híven szolgáltam, Allah juttassa a hurik kertjébe, - egy nap se hagytalak el, egyetlen galambocskám. Belőlem szívta az életet... miért kérded hát, hogy szeretlek-e.

Kandazé arcán biborvérfelhők gomolyogtak át, szeme emésztő tűzben égett. Lehajtotta fejét Fatma kezére és sírni kezdett...

A tükör újra elborult és újra megnyilatkozott.

Ugyanaz a csarnok, csak hogy a délelőtti világosság helyett esthajnali rózsafény könyökölt az ablakokra. Fatma Kandazé lábánál aludt. A leány megmozdult, felkelt... Arcára fátylat, vállára könnyű sált vetve, mezitláb lopózott az ablakig... A tükör az ablakon át a kertet is visszaverte: haragos thuják, ezüstgyászos olajrengeteg, lángszinű rózsamezők háttérében mint valami fiatal ragadozó: egy sudár kékkaftános legény bukkant fel... A teste bronz, a haja sörény, a szeme parázs. Amint Kandazét megpillantotta, hirtelen, mintegy imádkozón, karját keresztbevetette vállán. Aztán gyors, könnyű macskalépésekkel surrant közelebb; megragadta és kiemelte az ablakrácsot. Kandazé kihajolt, mint a forró szél alatt lengő virág.

A szép idegen ajkához szoritotta a leányka kicsüggő fátyolát. Kandazé karját is aláejtette... A legény csókolt, csókolt és mégis: szemét az ablakon keresztül, mint kutató kést, mely prédát keres, villantotta a csarnokba.

- Kandazé, azt beszélnek, holnapután lesz a lakodalmad, a kalifa már megtekintette a rózsaberkeket, kétmillió rózsát szedet a város díszítésére. Az édességárosok üstökben főzik a rachatot, tizezer narancs leve csurgott már a sörbetesek hordóiba, szegfűbors, szerecsendió és más drága fűszerszámok illatától részeg a város; a mecsetek belsejéből a legszentebb szőnyegek kerülnek elé, a pálmalombokból a legüdébb sarjak kaszálódnak le utad építésére, ahol a nászmanchyn körülhordoznak téged... Nekem csak a sötét szegénység marad. Mennyit rimádkodtam, hallván szépséged földöntuli voltáról, hogy ablakod alatt, a rózsakertben szolgálhassak. Mennyit lapultam, míg rámtévedt tekinteted át a rácson; hány éjszakán át játszottam a halállal, míg az ablakrácsot átfűrészeltem... most imádkozom hozzád, könyörülj rajtam, csak egyszer engedd meg, hogy szememmel érinthessem a mennyei csarnokot, melyben lakol, láthassalak téged tetőtől talpig.

- Oh, nagyon nagyot kérsz tőlem. Ha Fatma alszik is, az ajtónálló...

- Hisz az vak.

- De hall, mint a vadállat.

- Csöndesen leszünk, mint a titkon adott csókok.

A legény alakja emelkedni kezdett és hirtelen betekeredett az ablakon. De földet érve, nem Kandazéra, hanem a terem többi falaira vetette szemét és pillanatra vadul meredt a tükörbe. Kandazé bámulva nézte... A legény észbekapott:

- Oh huriszép Kandazé, tükreidet akartam legelőször látni, mert hisz ők bitorolják a gyönyört, ami nekem elérhetetlen üdv: fátyol nélkül láthatják arcodat.

- Csak egy tükröm van, az ott a falon, abba is csak apám parancsából tekintek.

A legény szeme megvillant, mint fegyver a napsugárban. Hirtelen amaz egyetlen tükörhöz lépett.

Kandazé megragadta:

- Allahra, ne mutasd arcod e tükörnek...

De már késő volt. A legény arca belemetszódott egész vad szépségében a tükörlapba.

Kandazé pedig, mintha ijedtsége hirtelen boldogsággá hajnallana, maga is belemosolygott a legény vállán át a tükörbe.

- Hát úgy legyen... hát nézz bele jól... - suttogta. - De aztán... eredj, eredj. Siess, nagyon félek.

A legény gyorsan az ablakhoz ugrott. Mozdulata oly vad volt, hogy a márványmedence szélén álló üvegcsé csendülve, cserepekre törve gördült a medencében alá. Fatma felriadt, száját kiáltozásra tárta.

- Igérv valami drága ajándékot neki, - hördült a legény.

- Fatmának nem kell ajándék, Fatma soha árulója nem lesz az ő tejgyermekének... - makogta az öregasszony.

- Vesd magad a földre és úgy esküdj meg erre. - És a legény szemével majd átdöfte az öregasszonyt.

Fatma a földre terült és nehéz esküt rebegett.

A tükör most hosszabb időre elborult: a londoni éjszaka a holdat is elfogta ködkezelével. A fiatal tudós holtmireven feküdt, mintha egy mocnása elüzhethetné a felidézett varázsképeket. Ajka egymásrasszaradt, pupillája sóvár, sötét üreggé tágult... A hold sápadtan, mint lábadó beteg kezdett elöbontakozni ködlepedőiből és vele együtt a tükör arca is újra elevenné vált...

Az aranybarna csarnok reggeli fényzónében drágakőszinü madarak röpködnek, a márványmedence hónaproszói egész áradatban nyílnak, mintha a víz hófehér habja csordulna alá a káván. A szökőkút szívárványosan járja gyöngyös táncait, a kandeláberek rózsaszínű gőzzel füstölögnek... Kandazé halványpiros fátyolköntösben, vállán papagályával, feje fölött lengő csodamadaraival a hurik táncát lejt.

Az emir szakálát simogatva gyönyörködik benne.

Kandazé táncol. Karját a mennyezetre tárja, keringőző madarai ékszerek gyanánt lepik el repülő haját és ő táncol... Táncol, míg ajaka vérré, arca hóvá, szeme szikrázó csillaggá hevül a táncról. Mintha a táncal örjiteni készülne...

Hirtelen, legszedítőbb keringéséből, legcsábítóbb felnyulánkozásából alázatossá, megadóvá, mozdulatlaná válva földreborul... Csudamadarai rajban lepik el és csőrükkel magasbaemelik homlokpántját és abból alácsüggő fátyolát... Szenvedélytől izzó arca mint az üdvözítő nap a felhők fölől: előragyog, hogy elvakítson.

Aztán egészen lehanyatlak: apja felfogni készülő karja helyett a nyitott alkóv selyemvánkosaira.

- Kandazé... győzhetetlen leszek... leszel: Nincs férfi, akit ez meg ne örjítene. És az emir megáldja leányát. Kandazé térdel, mosolyog és kér.

- Meg vagy elégedve?

Az emir bólint.

- Szabad ezért nekem is kérni tőled valamit?

- Kivánj és meglesz.

- Add nekem a varázstükröt... egészen.

- Egészen? Hisz egészen a tied.

- Nem, mert a kalifa is belenézett. És ha meghalok, talán más férfiszem fogja egyszer nézni belőle arcomat. Ez bűn. Engedd meg, hogy nászom estéjén... összetörjem.

Az emir megdöbbszent.

- A tükör egy vagyona került. Kérj akármit, leánykám.

Kandazé esdve néz.

- Csak ezt tudom kérni.

- Az emir szava nem játék. Legyen. És most jöjjön Ungo.

A vak szerencsén a kiáltásra egy gyöngyházzal beeresztett rózsafaládát emel be a függöny mögötti ajtón.

- Ime, Kandazé, a felséges kalifa itt küldi a nászruhákat. Tied a kínai biborselyem, a próféta-zöld kaftán az ő nászi pompája lesz. Arra kér, hogy saját kezdeddel terítsd azt majd rá a holnapi nászszakomán, hadd lássák az ország nagyjai hozzávaló szerelmedet. Egyébként pedig ma nem látlak többet; sirasd meg, amint illik, leányságodat, senki sem fog megzavarni.

Kandazé semmit se szól. Szeme lehunyva, nagyon sápadt és úgy mosolyog, mintha egyszerre nagyon boldogtalan és nagyon boldog lenne.

Bíboros alkonyest könyököl a csarnok ablakán, a csarnok falain sötétrózsaszínű virágfüzérek. A padozat is csupa szírom: Kandazé tele marokkal hinti egy háncskosárból a rózsapelyhet. A kandeláberek aranyfüstöt lehelnek. Kandazé halványpiros fátyolruhájában a tükör előtt áll, átkarolja azt és ujjong:

- Tükröm, kincsem, világom. Enyém vagy, egészen az enyém. Drága foglalat, mely fölöttad, magadba zártad az ő bronzszin mosolyát... És föl fogod inni, magadba fogod zárni a fölémhajlását, a fátylamra szórt csókjait... Kimetszlek tükröm a drága keretből és elrejtelek, falba, földbe, vízbe, ahol más sohse lát és én lopott éjféli órákon belédláthatok...

Kandazé tekintete megelevenedik: odahajol, egészen közel a tükörhöz és forró csókokat lehel bele. Aztán hirtelen tovarepes, az ablak felé. - A legény most veti át magát a párkányon. A medence szélére, a rózsák hűvösébe ülnek.

- Timur, suttogja Kandazé, fájdalمامat szívem fenekére zártam érted. Örvideni akarok ma, mert holnap engem eltemetnek. Parancsolj velem életem utolsó boldog napjáért, Timur. Szólj, mivel vendégjellem meg, szólj, milyen ruhába öltözzem; kívánd, hogy ellejtsem násztáncomat...

- Ebben a ruhában fogsz esküdni?

- Nem, ebben csak táncolni fogok... ha magunk leszünk a szent kalifával...

Kandazé hangja elakad, arcán láng fut át.

- Hát öltözz az igazi nászruhádba.

- Az sulyos, abban nem tudok táncolni.

- Akkor hagyd a táncot.

- Nem, azt látnod kell, mert abban teljesül egy régi kívánságod... a végén majd meglátod... És aztán átöltözöm a nászruhába. De először téged akarlak megtisztelni.

Kandazé egy kis rózsaoajos üvegcsét vett elő, azzal megkenete Timur haját, a fejére tiarát, vállára pedig a zöldselyem kaftánt adta.

- Fatma, súgta az öregnek, készítsd elő leghűsebb sörbetedet, legizesebb halvádat, mert mi ma ujjongani és vendégeskedni akarunk, ma mi vagyunk a menny és föld urai.

Kandazé halkán dalra nyitotta ajkait, tapsra kezecskéjét. Az oszlopok közt függő kalitokból tarka lepkerajként rebbentek elő az ékszermadarak. A leány fátylat vett a kezébe és táncra lejtett...

Timur alig figyelt rá. Inkább a tükörhöz fordult és belesuttogta:

- Mindjárt végzi a bohó és öltözni megy és mi magunkra maradunk és akkor...

E pillanatban azonban, épen a tükörből: a leánynak egy oly lebilincselő mozdulata lepte meg, hogy önkénytelen visszafordult... A vérszinü gőzben imbolygó virágalak, az arc sűrűn elfátyolozott és mégis sejtetett szépsége a legény fiatal vérét hajtani kezdték. Szeme mohón tapadt a leány meztelen lábfejére, mely az utolsó szédítő ütemeket lejtette... A lepkeszinü madárraj a leány fejére szállt s amint tanítva volt a kalifa gyönyörűségére tenni azt: csőrével megragadta és magasbaemelte Kandazé arcfátyolát. A leány álmodhatatlan szépsége láttán Timur összeresztetett. Soha se látott szépséges finom főuri nőt szemtől-szembe, fátylat nélkül; nem volt képzelet se, mi egy gyönyörű nő. És most a föld legszebbje vakított reá. Mintha villám érte volna, megtántorult és odahullott a leány elé, hirtelen viharként kerekedett, szörnyű szenvedelemben.

A leány hozzáhajolt:

- Mit parancsolsz... vegyem a nászruhámat?

A legény megérezte a leány táncától áthévílt testének, hajának illatát. Keble vadul emelkedett, szemében szédült gondolatok kergetőztek:

- Vegyed... a nászruhádat... de az igazit - a legigazibbat.

- Mire gondolsz? suttogta Kandazé, gyönyörrel fürödve a legényből áradó vágy hullámaiban. A sárga napruhámra? A csillaggal varrt türkizleplemre? A redőzött indus muszlinuszályomra? A vérszinü hajnalköntösömre?

Timur átölelte Kandazé térdét:

- Annak a ruhának a színe, mint a drága gyöngy, érintése mint a pihebársony, redője nincs, Allah remekbe szabta... Eredj, kérd meg Fatmát, vetkeztessen téged abba a pompába...

Kandazé szívéreszorított kézzel, mintegy megbabonázva suhant a zöld függöny mögé. Timur káprázatban állt pillanatig a terem közepén. Mintha szédülne vagy viaskodna, megragadta saját homlokát. Aztán körülnézett... most megpillantotta a tükröt. Odarohant, megfogta mindkét kezével és nehéz lélekzettel vallott neki:

- Istenem... hiszen én e tükörért jöttem... mit akarok?... mit várok?... Itt vagyok, egyedül vagyok végre, én és a föld legnagyobb kincse, győzhetetlen fegyvere: a tükör... Tükör, halld imádkozó szavamat, hiszen imákat töprengtem ki sóvárgásomban, amiket belédsuttogjak... Enyém vagy és veled együtt rabszolgám minden ember, nekem, aki eddig mindenkinek rabszolgája voltam... Ahova én felfüggesztelek... Ismerni fogom az összeesküvők jelbeszédét, a királynék bűneit, a pénzcsinálók titkát; ott leszek az ellenség és a jóbarát legelrejtettebb óráin: ahova beférkőzöm veled, ott nincsen többé titok... Ah, pénz, hatalom és gyönyör fog lábamhoz hullani; és kéjjel és üdvösséggel fogom gögös gazdáimat, kegyetlen volt urnóimet kipellengérezni... Elfuthatok most, most...

Az alkóv függőnye megrebbent. Timur szemét üveges fény hálózta be...

- Nem... nem bírok. Nem, amíg azt a kart magamra nem kapcsoltam, azt az ajkat ki nem ittam, abban a hajban meg nem fürödtem... A prófétára, még van idő a teljes sötétig... S ha nem maradok többé magamra a tükörrel?... Nem, nem is kell. Hiszen vinni fogom őt is... az asszonyok asszonyát... és a tükröt, a kincsek kincsét... Soha ilyen zsákmányt!

És Timur, félkézzel a tükröt markolva, félkarját mint a szerelembeteg ragadozó nyújtotta az alkóv felé... Kandazé fehér virágként emelkedve a függöny zöld hullámaiból: egyetlen patyolat-shawlba burkolózva, lassan, lehajtott fejjel jött előre. Oly néma alázattal jött, hogy Timur megértette. A liliomszínű leplet csak egyetlen kapocs tartotta; törekeny, remegő opálkapocs: Kandazének szívérészorított keze.

Timur szemére vérfátyol borult. Elengedte a tükröt és megragadta Kandazé opálkezét.

A tükör újra elvakult: a vitrinás csarnok ijesztő feketeségében félhalottként fekvő tudós homlokára szorította félkezét. Úgy érezte, hogy a kép többé soha folytatódni nem fog és hogy önmaga, félőrrülten a kibogozatlan történet és a tükör soha meg nem fejthető talányos mibenléte miatt, mint egy mániákus fogja hátralevő esztendeit leörölni. Soha nem könyörgött semmiért: szívében most vad, gyermeki szorongás támadt, sőt félelem, sőt rimánkodás: tovább, tovább! Mint enyhülő megváltásba merült aztán újra a villámsebesen felbukó képözönbe.

Sötétlő estét látott, a medence szélén Fatmát és Timurt.

- Vigy el engem is, - könyörgött az öreg.

- Ha maradsz, árulónk, ha jössz, terhünkre lehetsz...

- Ha maradok, árulóvá gyötörnek, ha viszel, mindig megölhetsz, ha terhetekre válok.

- Ehhez tartsd magad és figyelj. Teremts kenyeret és valami italt, ezekre szükségünk lesz. De perc alatt. Sietnünk kell, mint a halálnak. Ah, hosszú volt a szerelem. Ha az éjjél a városon belül talál, veszve vagyunk. A partörök aludni térnek és a víz fölé leeresztik a rácsot... Már pedig csak a folyón szabadulhatunk. A csónak oda át van a lótuszok között: magam tákoltam. Először Kandazét fogod kisegíteni hozzám a tükörrel együtt az ablakon...

- A tükröt is?

- A tükör mindent látott és árulónk lesz, ha visszahagyjuk. Egyébként pedig ne kérdezz, ne sóhajts és ne nyögj, mert...

És a legény megmutatta keskeny damaskusi pengéjét.

- Irgalmazz és mondd, legalább azt mondd, hova... nem magamért, a tejgyermekemért, a szememfényéért kérdem, mit akarsz velünk... vele?

- A világ ura leszek és őt a világ úrnőjévé teszem.

- De hiszen a holnapi hajnal látni fogja, hogyan kötnek gúzsba az üldözők engem meg téged, és a holnaputáni a vérünk tócsájában fogja megnézni orcáját...

- Ne fecsegj, ne rémüldözz. Mielőtt a hajnal hasadna, a Tigris-folyó egy kimosott, csak a víz felől megközelíthető titkos barlangjában leszünk. Ott maradunk rejtve, míg az országot átkutatják. Onnan aztán napkeletre megyünk, túl a Ganga-folyón, ahonnan eladtak engem s ahová már nem ér se az emir, se a kalifa keze...

Kandazé belépett. Egyetlen mosoly volt, egyetlen ragyogás: arca, válla, karja az opálfény helyett korállrózsaszinben tündökölt, maga volt a megdicsőült szerelem. Nem nézett sehova, nem látott meg semmit, szemét Timuréba vesztette.

Timur hozzáfordult:

- Nos Kandazé, te nem kérdezed, hova megyünk?

- Ahova viszel.

A leány odahajolt a legény boltozott vállára, mint galamb, aki együtt akar a sassal felrepülni. Timur azonban elhárította:

- Nincs több időnk. Sietni kell. Készüljetek és úgy, hogy végig a vizen megyünk, különben az emir ebei kiszimatolnák lépteinket.

A legény kivetette magát az ablakon, Fatma Kandazét az alkóv függőnye mögé kísérte. Pillanatra a csarnok üresen maradt. Ekkor a szerezsen függőnyajtója gyengén szétnyílt: a vak tapogatózva, neszelődve az ablakig vergődött és kezét rémülten furta a ráctalan tátongó ablaknyílásba. Aztán gyorsan visszacsomolygott a függőnye mögé.

Az aranybarnán stukkózott terem csak álomszerű körvonalakban tetszett ki... Egyetlen olajlámpa kezdte fényét szűrni a nehéz selyemfüggönyökre, a medence fehér faragványaira, a szendergő rózsafejekre... Kandazé az ablaknál remegett, kezével a tükröt öelve. Fatma egy váltottnak arcával jött, ment: néha a kezét tördelte... Az ablaknál, a csillagos éjbe rajzolódva, megjelent Timur. Kandazé ajakáról örömsikoly lebbent el: Timur kiölelte az ablakon.

A tükörlapban most alig kivehetően sötétkék árnyékból és ezüst derengésből szőtt keleti éj bukott föl; keréknyi, vérvörös fellebegő holdtányérral, diónyi csillagokkal, pálmák és minaretek fantasztikus körvonaláival: aztán egy acélszínű, fenségesen tovaimbolygó folyón himbálózó kis lélekvesztő.

Timur beléhelyezte Kandazét és pár pillanat múlva Fatmát is odavezette. A kötélt eloldozott, Timur kézbeapta az evezőt: karján az erek finom zsinegekként dagadoztak. Kandazé melléje símult: a tükröt maguk elé tartva, abból bámulta a város elúszó képébe rajzolódó Timurt. Néha - ilyenkor a vízre árnyék eshetett - a tükörlap egész éjbe borult, aztán újra megderengett.

Egyszerre Timur arca eltorzult. A csolnak a város falához volt érkezőben és ime, a folyót áthidaló kőivből a vaslécezet a víz fölé volt bocsátva.

- Elkéstünk, hörögte a legény.

Egy percre behúnyta a szemét, számot vetett. Arca oly kemény volt, olyan elszánt, hogy Kandazé szive elállott. A csolnak épen a rácsba akart ütődni.

- Húnyd be a szemed, parancsolta Timur Kandazénak.

A legény Fatmához fordult:

- Emlékezz. Itt csak kettő menekülhet. Vissza pedig nem hagylak...

- Kandazé nélkül csak a halál jó, bólintott az öregasszony.

Mégegyszer Kandazéra vetette s aztán némán lehúnyta a szemét.

Ekkor Timur torkonfogta Fatmát és a víz alá nyomta, hogy a rács fogai ne engedjék föl a testét. Nehány hörgő bugyborék szállt a víz színére... Timur öklével hatalmas léket vert a csolnakba, aztán átölelte Kandazét.

- Fogd jól a tükröt, ki ne nyisd a szemed és ne végy lélegzetet, amíg nem mondom.

Azzal lebukott a víz alá, mélyre, ahova a rács már nem ért... A tükörbe sötét-zöld álmvilág festődött, amelybe végtelen magasból szűrődött alá a csillagok ragyogó hálózata. Aztán a feketezöld világ ismét oszolni kezdett... Timur a víz fölé emelkedett. Az erősödő holdfényben folyékony ezüstté vált az ár: ezüstben úsztak tova, a tükörben pedig lassan álommá mosódott a városfal, a pálmák, minaretek csipkézete.

- Végy lélegzetet és ujjongj, suttozta Timur. Az akadály gyors letiprása, a friss, elszánt gyilkosság mintha borzadalmas mámorban megkettőzték volna a legény erejét: baloldalra feküdvé, oldalvást úszott, hogy Kandazét majdnem egészen kiemelhesse a vízből. A leány vonagló ajakkal, halálraremült szemmel Fatmát hívta, kereste...

- Sohase kérdezd, hol van, ezt akarom.

És Timur hatalmas ívekben szelte a vizet. Sokáig ringtak így az ég és a feneketlen folyómélység között. Ekkor Timurnak a tükörbe eső arcára fekete felhőnél ijesztőbb árny borult. Valami hang ütötte meg a fülét... A tükröt balkezébe kapta: messze, de a városfalon már innen, a folyóparton apró aranygözös csillagokként fáklyák rajzoltak... A fáklyafüstben imbolygó, előresuhanó árnyak: lovasok. Timur tudta, hogy a lovasok a víz sodránál és a legsebesebb úszónál együttvéve is gyorsabban jönnek... jönnek. Összeszedte minden erejét, úgy haladt előre kétségbeesett, merész ívekben.

Az ég, a bársonyfekete csillagos ég, - mintha ijedtében - sápadozni kezdett. A lovasok egyike íjjához kapott... Hosszú nyíl szisszent a legény válla mellé a vízbe, de a lövöldözőnek íjját egy másik elrántotta, nyilván észrevette a Timur karján aléló Kandazét.

A tükör újra zöld selyemárt mutatott, a hold ijedten tekintett a hullámfátyolon át... Aztán újra fel és újra alá... Ruháikat az ár tovamosta, csak Kandazé palásthaja úszott velük, takargatta a fiu bronz és a leány márványmeztelenségét. A legény homlokán pattanni készülő érkötelek dagadtak: de úszott és élt Kandazé és vele volt a tükör, a tükör...

A parti üldözőkből kettő leugrott a lóról és a vízbe vetette magát. Timur összerándult: újra alábukni készült, ezuttal hosszabb időre.

- Hadd engedem el a tükröt... esdekelt a leány.

- Fogd, mintha az életemet tartanád!

- Nem birom...

De azért fogta, szorította, míg újra a víz színére buktak. Szorította, míg tagjait zsibbadó görcs húzta, míg ujjait nem érezte többé... Timur látta, hogy a leány ájulóban van, hogy keze meg-lazul a tükrön... Lelkében pillanatnyi örült tusa kerekedett: a tükör, vagy a leány, a lány, vagy a tükör... Egyiknek veszni kellett.

- Allah a nőt a férfiu terhére teremtette.

Behúnyta a szemét, nehogy a leány huri-szépsége, nagy, szomorú, a percek agóniájában mindent megsejtő szeme megtéveszthesse. Örjögő mozdulattal kapott a tükör után, a leányt pedig eleresztette. Oh, milyen könnyen vált le róla: mintha tehetetlen ájult lenne, vagy mintha

mindent megértve, örömmel feküdne a halál hullámaiba. Az úszó hajpalást egy iszalagja még lábujjába ölelőzött a legénynek: és Timur lerugta azt...

Mindegy. Most alábukik és vele van a tükör, a tükör és a tükörrel együtt mérhetetlen szerencse, hír, gazdagság és a huriknál tündöklőbb asszonyok, akiknek ölén Kandazét el fogja felejteni. De abban a pillanatban, hogy a leányt elengedte, megszűnt számára az irgalom. A katonák nyilai rajban villámlottak feléje... Ahogy alábukott, vörös vércsikok imbolyogtak utána a viz hajnali fénytől világosodó zöldjében; balvállába minden tempónál hasogató szúrás nyilallott.

Még egyszer felbukott, hogy lélekzetet és irányt vegyen. Ekkor a tükör utolsó képet vett föl a partról: az ég hirtelentámadt vérkárpitja alatt két térdeplő katona egy szétbontott fehér turbánba göngyölgette Kandazé tetemét.

A vízben csupán egyik üldöző volt Timur mögött, de az is messze oldalt maradva. Az ujjongás pillanatnyi fellobbanását a legény lelkében szörnyű bizonyosság oltotta ki: üldözője elmaradt, mert önmaga a víz alatt uszva, egy örvény sodrába került. Ha elengedi a tükröt, talán még kivághatja magát így, sebektől hasogatva is. De nem: a tükröt soha, semmiért! Sőt belekapaszkodott, sőt rátekerde testét, hogy vérszalagok futottak le a tükörlapon... És az örvény, mint vaskéz ragadta, húzta le a semmibe: a tükör örületes, zöldebb, zöldebb, sötétebb, sötétebb kavargást mutatott...

A fiatal tudós verdeső szivvel felült a kereveten. Mégegyszer a tükör fölé hajolt: felhördült a képtől, ami rámeredt. Hullámtalan zöld végtelenségből egy halottkék arc rémített elő: szeme kidülledve, ajkát a halak lakmározták... A tudós irtózva taszította el magától a tébolyító képet... A zuhanó csörömpölésre magához tért. Az ablakon a halavány londoni reggel sápadt, most oltva ki a hold utolsó ezüst kénéjét. A bálványok hozzáférhetlen, megfejthetetlen mosollyal köszöntötték. A húszezer frankos tükör a parketten hevert, hátlapjával fölfelé. Pillanatig nem merte fölemelni: nem tudta, miért: attól félt-e, hogy összetört, vagy hogy nem és hogy ismét azt az arcot fogja rávetíteni.

Végre lehajolt. A tükörlap ezer kis szilánkra volt zúzódva, mintha sok-sok finom lemezből lett volna összeróva, a szilánkok fehérek és foltatlanok voltak, mint a sűrű tej.

- Több dolgok vannak, oh Horatio... villant át a tudós zaklatott agyán. - Soha egy lélek se higgye magáról, hogy fölötte áll egy-egy bűvöletes óra kísérteteinek.

És ez éjszaka óta örökre eltörlődött ajkáról az a fölényes, ifju mosolygás, amellyel valaha a stambuli régiségárushoz belépett.

Szegény kicsi Jula.

A hegység fenyegetően hajolt a falu fölé: a házak tán örök féltükben húzták be szalmafedelüket egész a homlokukba; alázattal pislantva a kereken betapasztott ablakszemükön keresztül, mintha éjjel-nappal a hegy felé huzódó, talpalatig megművelt soványka krumpli meg mákföldekért rimánkodnának: csapós hegyivíz, odvakból lehelő jégfuvallás el ne sodorja-seperje. Isten szük marokkal mért, a természet erőinek alakjában bujkáló gonosz pedig nagy hatalommal pusztított: nem csoda, ha a mennyei és földi titkos hatalmaknak egyként fejthajtottak itt a népek...

A tavasz erre későn, felejtkezve, hanyagul érkezett, májusig is foszladozni hagyta az észkos helyeken a tél fehér rongyait. Ha az asszonyok a tavaszi madár füttyére letették a fonást és a kertbe fordultak ki: a férfinép baltával vonult fel az erdőbe; halk kattogás ümmögött le onnan aztán és a gyermekek egész nap lesték: mikor jő meg a Szurdukvizen az első usztatott fenyőfa. Juniusra kivirult a mák, a falu felvette ünneplőjét. Rózsaszínlila tengerbe süppedtek a barnácska házak, s ha a szél megindult, rózsaszínlila szíromzáró kerekedett felibük.

Egyéb virág nem igen nyílt: egy két mályva az ereszek alatt, sárga viola, szagos muszkáta az ablakdeszkákon... A munka és a föld a krumplinak, a kukoricának meg a máknak kellett. Csak egyetlen kunyhó előtt nyílt ki - honnan kerülhetett? - nyár derekán néhány tulkarcsu, tuláttetsző fehér lilium. Ez a liliumos kunyhó egyébként is valami felsőbb és titkos pártfogás alatt állt - a közhit szerint arra vitt a tündérek útja, olykor a Szurdukba járván éjjelente megfürdeni. Pedig a kunyhót ugyan szegény nép lakta: szegényebb valamennyinél; egy öreg töpörödött anyóka meg az unokája. Az erdő tartotta őket. Az árnyas, zengő-rengő, páfrány-sűrű vadon adott hármuknak - mert volt egy kecskéjük is - füvet a jászolba, galyat a tűzhelyre, vadalmát, vackort az aszaló deszkákra. Egész nyáron át terülj-terüljt játszott érettük: kezdte az édes barabollyal, amit a földből kellett kikaparni, folytatta kék, zöld, fehér meg piros hátú gombával, ami a lábosba került; a barna kenyérgombát nyersen is megették: édes volt és tej csurgott belőle, a nagy hiribiket felfűzve aszalgatták a tűzhely felett. - Az irtások illatos eperrel, kásás galagonyával, a sűrűség bibormálnával, kéklő szederrel és késő őszön, harkálykopácsoláskor hamvas meg piros áfonyával terült végül a kökényszüret befejezte a nyár pazar kedvét. Az erdő volt a nyári gondviselés.

Őszönte Orsolya anyó mákot törni, krumplit ásni járt a gazdagok két-három holdjaira. Ez kedves idő volt: a gyermekek tüzet raktak a földek végén, a szénre egy-egy éretlenül maradt kukoricacsövet dobtak, csemegének; később a mákfejtés, kukorica morzsolás jött, lobogós pitvartüznél, kápráztató meseszó mellett. Ilyenkorra már a tova százesztendő Ágota is a faluba érkezett nyári viskójából.

Ágota nénőt is úgy félig-meddig az erdő tartotta. Hanem egyéb is. Apja, az öreg pakulár valaha kint lakott a hegység kopaszodó lábánál, leányára egy kis nyári kunyhót, a vidék összes titkait, babonáit és a gyógyítás tudományát hagyta. Jó örökség volt: meg lehetett holtig élni belőle. A kilencvenkilencszer visszafelé meritett szurdukvizbe kilencvenkilenc nyirfavesszőt főzve, megvolt a szárazbetegségtől való fürdő; a vízbedobott széandarabbal irt kereszt a homlokon a szemveréstől tett jót; a gyermekek éhnyála sebet forrasztott, a talált sarló learatta a szemről az árpát: a keresetlen csont kikente a csúzt a lábból, derékből, az istállóra tűzött lókoponya szomszédba üzte a ragályt... a „kuruzs kuruzs” ráolvasással főzött zsálya, bodza, hársfa és más főzetek, borjuínból szárított, tört hajnövesztők, petrezselyemgyökérből főtt szeplővizek az öreg Ágota kunyhójába sok embert, sok mákot, krumplit, kukoricát hajtottak. Ágota nő mindenre tudott tanácsot adni: még azt is tudta, amit soha senki, hogyan lehet lányból fiut, fiúból leányt csinálni: csak a szivárványon kell átbujtatni a kisedet.

Kezének hatalma átnyult a tulvilágba: tenni tudott a halottak nyugalmaról is; a nyugtalan elköltözöttek sirjára kalácsot és bort vitetett. Főjövédalma azonban a szerelmi italokból volt. Ezekhez feketevarju máját, küszöb előtti lábnyomnak szózott sarát, Szentgyörgy napján szedett gyöngyharmatot, a szerető elégetett hajtincsét használta s még ki tudja mi mindent! Hiszen épen abban volt a titokzat, hogy nem igen árulta el a tudományát.

Ágota nénő télire a faluba költözött egy ángyához és sorba járta a betakarításokat, fosztókákat. Nem azért, hogy dolgozzék, hanem hogy mesélhessen. Meséi alatt a gyermekek összébb huzódtak és riadtan tekingettek a sötétbe, mert a mesékben sorban vonultak el a környék titokzatos szellemei: a hegységen fönt nyujtózó szürkeshakállas felhőkirály, aki a záport és a szelet önti; a völgyekben holdfénynél a Szurduk felé fellebegő ködruhás fehérember, akit meglátni halált jelent, s akit ép ezért jószerint még senki meg nem nézett; aztán a reccsenő ágak közt csörtető láncos kisértet, a tejet vérré, vért vízzé rontó sánta lidérc és a vakszemű földikutya, akinek feljárása a földindulást hozza hirül. Mert a földikutya vájta út egyenest a világot hátánhordó elefántig vezet, mely elefánt egy cethalon, s ez ismét egy más szörnyeteg áll. Mikor pedig e szörnyek valamelyike egy oldalról a másra fordul, akkor támad a földindulás; a földikutya pediglen előre látja a szörnyetek nyugtalanságát. Ágota olykor a falu egy két emberét is beleszötte meséibe: akik éjjelente cigánykereket hányva farkassá változnak... Többet is tudna erről, mert bizony ő látta is egynek a foga között a kádárék Ticája piros kötényének foszlányát; akit azelőtti este egy farkaskutya letépett az erdőszélen hazajövet.

De voltak Ágotának szelidebb meséi is, és volt egy, amit százszor el lehetett hallgatni; ez pedig az Avascsúcs alatti sziklakapúról szólt. Ez a szép, hatszögű bazaltsipokból tornyadozó kapu egyenes bejáratul Tündérországba vezetett és aki pünkösztájt, kökényviruláskor messziről nézte, az látta is, hogy a tündérlányok olykor ki-kiteregették felibe hófehérre mosott ingecskéiket. Ágota nénő azt is tudta, hogy a kapu minden százesztendőben egyszer megnyílt, hogy egy esztendőre egy földi gyermeket beeressen. De annak aztán sok bibije volt: elsőben is a gyermeknek teljes ártatlannak kellett lennie.

- Mert, mondogatta - én tudom még, amit már senki se tud, s amit én apám után tudok, aki meg a nagyapjától vette volt; hogy mikor az ő idejében elkövetkezett a megnyílás ideje, hát meg is nyílt ám a kapú. Az úgy volt, hogy egy báránka jó kis leány, akit a hegyekre indulásban ott ért az éj, lefeküdt a kapualjba aludni. Másnap reggel csak a rongyos kis gúnyáját lelék ott; ejsze hogy a tündérnép nem eresztette maga közibe azon rongyosan és már idekívül felöltöztette. Nem is került soha vissza, bizonyára megszánták odabent - merthogy kegyetlen mostohája volt, aki késő estennen küldte zsendicéért az esztenákhoz - s aztán odafogták mindörökre Tündérországba. Az anyja ugyan nem is ütötte a nyomát.

A gazda fia, akinek dolgoztak, s aki Bergengóciában volt katona, közbeszólt.

- Hanem a papunk kiolvasta ám egy régi matrikulából, Ágota nénő, hogy negyven év múlva a faluba egy viharverte vénasszony vetődött, holtbetegen, ringyrongyosan, s hogy halálán - egy pajtában halódott - azt beszélte félre, hogy őt ebből a faluból rabolták el és ezért idejött meghalni. Ekkor vallotta be egy öregedő gazda, hogy ő egyszer - jó harmincöt éve - látta is - de hát nemhitt a szemének - a leánykát vásárra menet egy cigánykordén, afféle szemfényvesztő kártyavető nép között... Az akkori pap, aki ezeket a matrikulába felvette, bebizonyítottak írja az egészet, úgy hogy a falu nyakába szakadt az eltemettetés. Hát mondja Ágota anyó, megkövetem, mit szól kied ehhez?

Az öregasszony idáig furán mosolygott.

- Hát te fiam mit szólsz ahhoz, ami most lesz százesztendeje történt s amiről mindenünk öregszüléje emlékezett? Hogy mikor legutoljára jött ideje a megnyílásnak, egy felfuvalkodott

gazdaleányt ki is küldtek a szülei a Tündérkapuba. Hát éjjel nagy földindulás támadt s reggelre ott lelék a gyermeket: egy kőgerenda leütötte. Világéletére boldogtalanforma maradt. Akkor világosodott ki az is, hogy azelőtti nagypénteken elkergetett egy öregasszonyt a kapualjból, ahová azt a havaseső beűzte. És odamerte vinni arcát a Tündérkapuba! Persze a zsugori anyja meg apja azt remélték, majd hoz valami gyöngyöt, drága tallérocskát! Hát ez pedig nem szófia beszéd, kérdd csak meg az öregeket.

- De Ágota néő - a fiu inkább évődött mint hitetlenkedett - hiszen tavalyra is mondta már a százesztendőt s a falut úgy felbolydította, hogy a dolog a papunk fülébe ment. Igaz-é, hogy ő Péter-Pál utáni holdtöltekor kiment kieddel megmutatni, hogy az egész csak mese?

A pap említésére Ágota kicsit nekipirult, a zavartól vagy a méltatlankodástól?

- Galambom, a kapu igaz, hogy nem nyílt meg, de nem is nyilhatott. Először is: mert ha a pap szent is, se nekem, se neki a kapu meg nem nyílik. Nekem azért, mert nem vagyok ártatlan, neki azért, mert ő nem hisz benne. Márpedig csak akkor nyílik meg, ha hisznek benne szentül. Aztán pedig, s ez a fő, azt hiszem, az esztendőt is eltévesztettem. Merthogy csak a jövő nyáron... dehát jobb, ha nem is szólok. Az újévben, vagy azután, vagy mégazután!

- Nő én is amondó vagyok, jobb ha nem mondja bizonyosra. Mert még tán újra kiviszik kiedet a kapuba éjszakázni.

És a legény nevetett. Ágota meg volt sértődve, most először fűjt rá falujabeli parasztszájból ilyen szél. Megborzongott. Valami távoli vihart hallott ki belőle, mely a jövőnkben elsepri az ő világot.

- Nagyon megokosodtál te odakint Bergengóciában, - szólt és aztán nagy hallgatásba esett.

Míg ez folyt, a szorgos kezek csak tovább bontották a halmozott mákfejet és a pergő mák-szemek, zörgő mákhéjak belemuzsikáltak a beszédbe. Hüvös őszvégre járt: a gazdag Bondáék pítvarában, lobogós szabadtüznél folyt a munka.

A lilimoskunyhóbeli kicsi Jula nagy, tágranyilt szemmel bámult bele Ágota meséjébe. Vézna, hallgató lányka volt ez a kicsi Jula, mint minden öregember és nyomoruság nevelte gyermek. A faluba csak néha, csak nagyanyóval járt ki, a többi gyermektől félt, mert mindenkinél szegényebbnek tudta magát. A kis fiukat messzi elkerülte, csupa madárkinzó, leánykahajcibáló gonoszt látott bennük. Ágota néőt mint az orákulumot hallgatta. A gyermek lelke mindig szomjas volt, maga se tudta mire; csak azt tudta, hogy az Ágota meséi oltogatták a benne égő néma szomjuságot, nem ugyan mint a záporosó, hanem mint a harmat.

Mikor a munka - éjfél felé - befejeződött és a két véka kifejtett mákért a néhány fertályka magukét megkapva haza felé ballagtak a csipős októberben, Orsolya anyó megelégedve tervezgetett.

- Mostmár meglesz a mézesmákos málé minden vasárnapra!

Kicsi Jula összerezsent.

- Nagyanyó - mondta valami érthetetlen összefüggésben - mi az, hogy ártatlan valaki?

- Hát akinek nincs semmi bűne.

A gyermek elmerengett.

- Nagyanyó, - szólalt meg aztán - nekem vannak bűneim?

- Mindenkinek fiam, a világon.

- Nem lehet tőlük megszabadulni?

- Hogyne. Ha megvezezlünk értük.
- Hogy kell azt, nagyanyóka?
- Hát, hogy amiben vétettél, azt jóvá teszed tisztelesen.

A gyermek fölkapta fejét, kis kezét, mint aki ért. Többet nem is szólt. Dideregve szedte lábát, észre is alig vette, mikorra hazaértek.

A kunyhóban a nyitottkéményes pitvaron kívül csak egy kamrácska volt, abban állott nagyanyó öreg nyoszolyája. Kicsi Jula az ablaknál, a padkán szokott aludni. Jobb szerette volna biz ő nagyanyó lábánál, de tartották magukat Ágota régulájához, hogy az öreg ember elszívja a fiatal erejét, ha együtt hálnak. S kicsi Julának ugyse volt sok a fiatalerőből!

Mint mindig, most is fölült, hogy elrebegje a boldogító esti gyermekhitvallást:

Három angyal fejem felett,
Egyik megőriz engemet;
Másik szememet bezárja,
Harmadik lelkemet várja...

De a három angyal közül a második ma elfelejtette kicsi Julát. A gyermek a hideg, bujóholdas, felhőrongyos éjszakán át az Avas-hegy ezüstsűrű sziklacifráit bámulta és közben a bűneivel számolt. Első a mákos málé volt: tavaly karácsony szombatján egy darabkát titkon kivett a kenyérládából. Ezt meg fogja mondani nagyanyónak és megkéri: térdepeltesse le kukoricaszemre; más jóvátétel itt nincsen. A másik bűne a szegfűszeges, fahéjas husvétünnepi kenyér körül történt. Nagyanyó külön sütött neki belőle egy kis vakarót és ő azt két napig meg se kóstolta örömeiben. Ünnepe harmadnapján azonban a kapuban játszadozott kukoricahajas, gyolcsrafestett arcú bubájával, mellette a padkán ott volt a kezdetlen cipója. Egyszer csak jön Karika, a görbelébú koldus és kinyújtja a kezét. Ő kettétörte a cipót és kis habozás után a nagyobbik darabot tartotta meg magának, pedig ő kicsi és délre jó cibrelvest evett.

Ezeken túl azonban nem igen tudott semmiféle bűnére emlékezni. Mert azt, hogy vasárnaponként a templom utolsó padosorából némi halvány, sóvárgó irigységgel tekintgetett az első sorok bársonyvállas, pirosgyöngyös kis leányzóira, azt nem tartotta bűnnek, hanem a szegények örök, szomorú, természetes jogának. Mindazonáltal épen arra gondolva, hogy lehetnek elfelejtett bűnei, feltette magában, hogy ezekért nagy áldozatot hoz: azt a szép nefelejttes skatulyát, amit nagyanyó a szatócstól hozott, s aminek olyan jószaga volt, oda fogja adni a kovácsék béna Marikájának, mert magáról tudta, hogy fáj az, ha úgy vágyunk valami elérhetetlenre.

Ettől az éjszakától kezdve kicsi Jula valóságos angyallá változott. Nemcsak a szappanszagú skatulyát, az ünnepi szegfűszeges kenyeret adta ajándékba. Mihelyt a tél - ezidén a szokottnál is nehezebb hótakaróval - leszakadt reájok és napokon át az utcaajtóig is alig lehetett elhányni a havat: kicsi Jula folytatta jótékonyágát a madarakon.

Abban a szenthitben élve, hogy istennek minden teremtménye - még a gyom is - lelkes és értelmes, most a madarakat segítette, mert most azok voltak az igazi koldusok. Ősztendő éjszakáján a falun az aranyoscsikó szokott keresztülvágtatni és a gyermekek kifényesített csizmáiba piros pogácsaszivet, diót, almát hullogatott. A kit megajándékozott, annak tarka zsebkendőből zászlót is szurt a csizmájába: hadd lássa a gyermek első ébredésre, keressen-e vagy se a csizmácskában. Az idén azonban - jórészt a fagy miatt - csak két fényes ujkrajcárt, meg egy marék aszalt meggyet csúsztatott kicsi Julának. A gyermek mégis mondhatlanul örvendezett. Az aranyszínű ujkrajcárokat a következő vasárnap a zörgős templomperselybe dobta.

A tavasz sohase jött ilyen későn. A liliumtövek táján csak április közepén ütközött ki a fű. A fecskék csak júniusra érkeztek. Kicsi Jula néha azt hitte: nem is lesz többé soha tavasz. Régi kedves téli játszóhelyét a sütőkemence hátán egészen elfelejtette. Rendesen az ablaknál álldogált: az Avas oldalát, a hóolvadást leste.

De aztán olyan tavasz kerekedett, amilyen még soha. Ömlött a naparany, pattantak a rügyek, csattogtak a rigók, hintáztak a fecskék föl és alá; a liliumszárok csak úgy iramlottak a levegő-égnek. A legdúsabbnak ígérkező ágakat kicsi Jula féltő, babonás gonddal ápolgatta. Pünköszt után az öreg Ágota fölszedte sátorfáját. Valami nagy, titokzatos szerencsének látszott az is, hogy a költözéshez segítségül kérte a kicsi Julát. Mindig sietett ezzel a kiköltözéssel, mert idebent a faluban csak lopva jártak hozzá az emberek: féltek a paptól, aki irgalmatlanul dorgálta őket és aki Ágotára meg hiveire egyszer-kétszer rá is célzott már a templomban az ígével, hogy „aki fordul a szellemidézőkhöz és jósokhoz, haragomat fordítom ama személy ellen”.

A pap Ágotával örökös harcban állott. Ő ugyanis a falunak és az öregasszonynak valamennyi csodáját meg tudta magyarázni, még azt is, miért zöldül ki leghamarabb a liliumos kunyhó: mert egy hegyhorpadásban délnek fordult a tájéka. A nép meg is hallgatta a magyarázatot, csak úgy, mint az Ágota meséit is, hitte ezt is, amazt is, „mert nem lehet tudni, hol az igazság”. Ha betegük volt, Ágotához orvosságért, a paphoz pedig azért fordultak, hogy könyörögjön a szenvedőért a templomban és így megnyugodtak, hogy mindennek elég van téve. Azonban tagadhatatlan, hogy a liliumos kunyhóbeliek különös kegyelettel függtek Ágotán. Az ő hiúságukat némileg legyezgette az Ágota és sértette a pap magyarázata. Akik olyan szegények, azok a legnehezebben mondanak le arról, hogy valami kiváltságuk, érdekességük legyen; mert hisz egyebük amugy sincsen. Innen volt a nagy ragaszkodás az öregasszonyhoz, aki őket tündéri pártfogás alá helyezte. A pap...? Az is hatalom volt, de ő csak a mennybéliekhez volt bejáratos; Ágota a földi és földalatti erőkkel cimborált és oh, azok mindig közelebb vannak...

Langyos tavaszi illatok huzódtak a mezőkön, mikor Ágota a kicsi Julával utnak eredt. Mindketten átalvetőt cipeltek, de kicsi Jula mitsem érzett a teherből: tavasz volt, a századik tavasz...

A sűrűbe érve, egyhelyütt az ösvény elágozott. Kicsi Jula jobbra akart térni.

- Nem arra fiam, az a Tündérkapu felé megy. Nagy kerülő.

- Messzi van ide az a... Tündérkapu... - dadogta kicsi Jula.

- Fiatalnak közel van. Ez az ösvény majd odáig visz. Egyébiránt mindjárt odalátunk. A fehér tündérszoknyák már bizonyára ki vannak aggatva fölibe.

Csakugyan, egy kopárabb helyre érve megpillantották jótávolra az oszlopsort. Felette - felhők avagy kökényünneplők? - de mintha fodros fehér leánykaváltozók volnának kiakgatva.

- Ágota nénő...

- Nó mi az?

- Mondja csak... ezek... ugyanazok a tündérek?

- Hogy ugyanazok?

- Hát... akik arra felénk... járnak?

- Persze, hogy azok.

Kicsi Jula mélyen, boldogan fellélekzett, aztán vidáman szedte tovább lábacsáját.

Ágota néno kunyhóját sértetlenül találták. Nem mert ahhoz senki egy ujjal is nyulni, mert Ágota „öntést” csinált a kunyhó körül, aki abba belelépett, azt nagy betegség vitte el. Más időben kicsi Jula szemet száját tátott volna a sok szárított, gerendáról függő levélcsonón. Most alig pihent, alig segített a földet palaporral megszáítani, a tüzhelyt megtapasztalni, megmeszelni, a pókhálókat leseprűzni, a cserépcsuprokat az ágasba tüzdelni: nyelte falatkáját, keresztbekötötte vállán kopott hárázkendőjét és elköszönt. Az öregasszony jutalmul a segítségért egy kis mázas, csorba csuprot adott neki. Jula sebesen ment visszafelé, de azért közben kikitért az erdőbe; nagy, elkésett illattalan ibolyákat, csillagszemű télizöldet, hólyagos gyöngyvirágokat szaggatva a csuporba. A csorgónál vizet is csurgatott a virágok alá... Az elágozó ösvénynél körülpillantott, aztán sebesen fordult be a Tündérkapu felé. A cserjésen át csak úgy taláalomra törtetett: ruhája pár helyt megakadt, lábát itt-ott meghorzsolta... Hirtelen, az utolsó bokron is áttörve elibelépett a sziklakapu. Sima, sűrűn, gyertyaegyenesen egymásba rovatkozó oszlopok: a föld valami ősi, tüzes hányadakének hideg csodává dermedése. A kaputövét mohás, bársonyos fű lepte, fent azonban, túl az orgonasipszerű kapuarcon a hófehér ingzászlócskák már nem integettek... Soha senki se is látta azokat közlelől, valahova csak visszahuzódtak a tündérek ruhaszáritó bokrai, ha az ember a kapu aljába lépett.

Kicsi Julának kevés ideje volt: a nap már erősen hajlott az Avas mögé. Mégis: addig járt kelt, míg a sziklasorban egy kis odut talált, abba beállította a virágos csuprot. Ahogy visszafordult, a rémült boldogságtól szinte összeesett. A sziklakapu csipkés árnyékot vetett az előtte zöldelő mohamezőre, a csipkés árnyékban most azonban egy karcsú, csinos, görbeszarvu parányi lovacska árnya vetődött... Mire kicsi Jula föleszmélt, fölpillantott a kaputetőre, a csoda kis állatnak csak könnyű, tovairamló lépteit hallotta...

Bizonyára a tündérhintók kis paripája, gondolta.

Dobogó szívvvel, ragyogó szemmel, hajnalló arccal lépegetett hazafelé. Most már bizonyos volt, hogy ezidén telik be a százesztendő. Ettől kezdve szünetlen, lázas némaságban élt. Mint egy álomjáró, végezte a surlást, tapasztást, mosogatást... Enni alig evett. Régebb félt, most szerette, ha nagyanyó egyedül küldte az erdőre. Kis kéregkosarával gyakran látták - és utoljára is úgy látták, - hogy a Szurduk által félrevetett fenyőtörzsek torlaszán, a hatalmas páfrányok között ülve szemét a vízből felnyiladozó óriás nefelejtsék közt kristályló vizfenékbe vesztette. Ha megszólították, hát úgy összerendezte, mintha álomból verték volna fel.

Péter-Pál utáni holdtölte éjszakáján kisurrant a kertbe és leszakította a legteljesebb, bódítóan erősillatu liliomszálakat. Cseppet se félt: a falubeli kutyákat mind ismerte. Mégis nem az utcán, hanem a kertek alatt ment, vigyázva, hogy patyolatra mosott, keményített, gondosan kifoltozott fehér ruháját be ne csatakozza.

Az éj halkán lélezett: a tejut millió olvadt szikrában folyt át az ég kék taván. Mire az erdőig ért, az utra rongyos, torz árnyékot hányt a kapaszkodó hold. Lábához úntalan gömbölyű sünök gördültek. Itt-ott a fenyőtű rengő szőnyeget terített alája, máshol metsző kövekbe verődött a körme. A cserjésben véresre karmolta karját, lábszárát. A kapuba érve kicsi Jula fáradságtól, áhitattól egyként rogyott le. Kezében kinyujtotta a liliomot, ajkáról hosszú, hangtalan, rimánkodó ima folydogált:

- Ti szépséges, jóságos tündérek, oh, hogyan hinnék bennetek, hogyan, szentül! Tudom, ti jártok akkor a földön, mikor a hó olvadni kezd, ti töltitek meg éjjelente ezüsttel fönt a holdat, ti szurkáljátok tele a réteket virággal... Mi ott lakunk a hegyhorpadásban, a fehér nyirfák alatt, ahol most a liliomok nyílnak. Hiszen ti nyitjátok ki őket. Ti jöttök hozzánk, hát szerettek, én ezt hiszem, szentül hiszem. Én vagyok itt, oh ismerjete meg, ismerjete rám a fehér liliomokról. Büneimért megvezekeltem és imádkoztam sokat, nagyon sokat, reggel is, este is, ebéd előtt is... Rendülj meg te rengeteg kő, csendülj meg te csoda kapu, nem kelek fel addig a földről, míg meg nem nyílsz nekem...

Az éj tiszta volt és némaságos, a liliomok illata felhőként terjengett benne és bódító, áthatlan fátyolba göngyölte a gyermek érzékeit. Fáradt feje mind mélyebbre lankadt bele az imádkozó kezébe zárt virágbokorba, kis teste a térdeplésből szédült elterülésbe nyult el. Úgy hitte, elalél a meddő könyörgésben, mikor hirtelen, világosodó szemhéjain át a hold ezüstáradatában tisztán látta a csodát: az oszlopkapu közepén gyengén meghasadt és lassan, mintha százesztendő alatt sarkai berozsdásodtak volna: fordulni kezdett...

Egyszerre eltűnt a gyermek aléltsága: mintha fölemelnék, könnyedén kelt fel és virágait magához ölelve indult az elibenyiló széles, aranyhomokkal hintett uton befelé. Az út mellett bársonyos, messzi mező huzódott: a mezőt csodálatos virágok himezték, aminőket kicsi Jula csak a boltosnál árult virágképecskékről ismert: oroszlánszajak, sarkantyúk, boglárók, krisztuszemek. S a virágok közt olyan gyönyörű, horgosszarvu lovacskák legeltek, amilyenek egyszer az árnyékát megpillantotta. A háttérben gyönyörű kis falu állott, csupa csinoska, aranszalmás, korállcserepes tetejű ház, ragyogó falaikat rózsaszínű kúszta be. Az ablakokból csipkefüggönyök integettek, az ereszek alól tarka-barka madarak szálltostak. Ragyogott a sok tulipánágy a kiskertekben, a háztetőkre pedig bibor meg mézszínű gyümölcsrel rakott fák hajtották koronájukat. Mindezt pedig valami csillogó fény öntötte el, a holdnál szelidebb, a napnál mosolygóbb világosság. Kicsi Jula az égre nézett: hát akkor látta, hogy csak csillagok vannak, de akkorák, mint az ökle és mindenféle színűek: kékek, vörösek, sárgák, rózsaszínűek.

Valami nagy ijedtség lepte meg a gyermeket. Végig nézett saját kis köntösén, megtapogatta egyszerű fekete pertlibe szorosan befont haját... Ha a gyönyörű liliomok nem lettek volna nála, bizony visszafutott volna ilyen nyomorult-szegényesen.

De már mindenkép késő lett volna, mert a függönyös ablakokban kandikáló tündérlányok megpillantották és integetni kezdtek, azután pedig seregestül rebbentek el, a virágok közül, a lugasokból, hintákról... Háromféle ruhát viseltek: kéket, fehérét és rózsaszínűt, a hajukba is ugyanolyan szalag volt kötve és a nyakukba ugyanolyan gyöngysor. Mindeniknek fátyla volt, amivel pajzán játékot üztek, ide-oda lobogtatva azt. Csak a legszebbik viselt piros ruhát és a fején gyémántos koronát, ebben az évben ő volt a királyné. Ez kivált a többiek sorából és a földresütött szemű, szepegő kicsi Julához lépett; bizony a leánykának a könnyei is hullottak, a boldog ámulattól, vagy hogy szégyelte magát oly kopottasan?

A tündéraszony hangja merő egy muzsika volt és mégis parancsoló mint a királynéké:

- Te a liliomskunyhóbeli kicsi Jula vagy, rád ismerünk, s mert hittél bennünk és mert ártatlan vagy, magunk közzé eresztünk egy esztendőre, de tovább egy napig se. Azért mielőtt közénk vegyülnél, gondolj mégegyszer haza, a szegény kis kunyhótokra, a gyérlombu nyirfákra, az ereszalatti póre fecskéfiakra... Fog-e izleni a málé és lesz-e álmod a szalmapárnán, ha itt megszoktad a marcipánt, a ringó piheágyat?

Kicsi Jula megdöbbsent, azt hitte: elkergetik. Térde megrogyott, keze összekulcsolódott, ajka elhalón suttogetta, hogy hangja alig ért fel a parányi tündérfülekbe:

- Te szép, te jó tündéraszony, s ha majd akármi vár reám... csak most maradjak itten!

A tündéraszony intett, hogy fölkelhet.

- Milyen ruhát kívánsz magadnak? A rózsaszín a legpajzánabbaké, a fehér a legártatlansabbaké, a kék a legigazabbul szeretőké...

Szeretni... ez a szó megütötte a gyermek fülét. Mintha lelke titkos, névtelen szomját most néven nevezték volna...

- Kéket...

A tündéresszony megérintette vállát: egyszerre lehullott róla a foltozott fehér köntös, helyette kék fátyol folyta be tagjait. Nyakán ott gyöngyözött a hüvös türkizsor, fején ott repkedett a fátyol.

- Szedd össze földi ruháidat, kösd őket kis batyuba, tedd mellé azt a kis csuprot, amit nekünk áldoztál és állítsd belé liliomodat. Mikor hervadni kezd, visszaöltözől földi leányzónak és kimégy a kapun... Addig azonban velünk örülsz és az üdvöd teljes leszen. Játzó társat is kapsz, egy kis tündérlovagot. Mit remegsz össze? Azt hiszed, a tündérfiuk is cibálják a lányok haját, kövel hajigálnak és nyelvet öltögetnek, amért a lányok nem másznak a jegenyék tetejére? Nálunk a kisfiuk jók és kedvesek, abban telik az örömük, ha minket mulattatnak. Ők találják ki a legpajzánabb, leggyönyörűsebb játékokat.

S megsuhintva királyi pálcáját, egyszerre a tündérfalu téres piacáról, az ezüstpatak csolnakaiból, a piros almafák tetejéről kedves kisfiusereg verődött össze, de ezek olyan kópé arcú kacagó teremtések voltak: csupa jókedv és csupa kezesség. Mindenik egy kis szalagvéget viselt a süvegén, mindenik szalagvég valamelyik tündérlány barátságának záloga volt.

- Melyitek akarja ezt a földi lánykát - most testvérünket - játzó társul?

A hetyke kis selymák rámutattak egy társukra:

- Ennek az élhetetlenkének nincs párja!

- Akarod? - kérdezte a tündéresszony a fiucskát.

Az egy pillantást vetett kicsi Julára. A kicsi Jula azt hitte, nagyon rútnak fogja találni őt és nemre fogja rázni a fejét. De nem úgy volt. A fiucska igent intett és odajárult a leányka lábához és kicsi Jula kitalálta, hogy most a szalagjából oda kell adnia egy darabot zálogul. Közben pedig úgy rémlett neki, hogy lovagja a Bondáék Janikájához hasonlít, aki ugyan sohse csufolta őt, de viszont nem is nézett reá, mintha nem egy világban volnának. Most pedig előtte térdelt.

A tündérek sorba álltak és bemutatták magukat az új párnak: ellebegve előttük szebbnél szebb neveket mondogattak feléjük. Kit Gyöngyvirágnak hívtak, kit Hajnalnak, Napsugárnak, Pillének, Patyolatkának; a kis fiukat Pajtikának, Játzsinak, Leventének, Pajzánnak... Utoljára saját pajtása is bemutatkozott: Őzike-nek hívták. Kicsi Jula megrettent, hogy most neki is meg kell mondania a nevét. Istenem, milyen rút neve van! Még a földi nevek közt is a legszegényesebb... Őzike azonban megfogta a kezét:

- Téged mi Gyönyörűnek hívunk, mert te gyönyörű vagy.

Oh, kicsi Jula szinte összeesett a boldogságtól. Ha ezt látnák, hallanák a falubeli rátartós gazdaleányok! Bizony, most nem fintorgatnák az orrukát, ha véletlenül melléjük ülne a templompadba!

Azonban nem sok idő volt az odahagyott földiekre gondolni. Kezdődött az örömnépe. Körbeálltak és lánc-lánc-hosszúláncot, érik-a-meggyfát, meg bujj-bujj-zöldágot játszottak. De nem úgy, mint a földön, ahol, mikor egyszer kicsi Jula nagyanyó biztatására a játékba keveredett, hát senki se fogta szívesen az ő lúgtól, mésztől cserepes kezét, hanem mindenik máshoz kérezkedett volna szomszédul; s ahol őt egy álló délután senkise kapta a kör közepébe soha, mikor azt futják hogy:

Kapd bé szivem, kapd bé
Akit szeretsz, kapd bé...

Most Őzike mindig csak őt választotta, neki énekelte hogy:

Ezt szeretem, ezt kedvelem,
Adjon Isten eztet nékem -

És aztán úgy tartotta a kicsi Julát a táncban, mint Jula azt a porcellánbabát, amit egyszer a gazdag Bonda Tercsi a kezébe adott „kivántatni” egy pillanatra... Olyan gyöngéden, puhán, olyan féltő szeretettel és amíg forogtak, egyre azt sugta a fülébe:

- Gyönyörű, gyönyörű, gyönyörű...

A tánc után lakoma jött és kicsi Jula életében először lakott jól azokból a gyönyörű tésztákból, cukorkákból, amiket a vásárosok bódéiban látott, mikor egyszer a szekeresék bevitték a nagyvásárra. S míg eddegéltek, fejük fölött a tarka madarak egyszerre hangos emberi szóval kezdtek énekelni, de csengő szépen, akár a templomi ének; s nem olyan makogva, ahogy a vásári beszélő madarak...

És ez így ment, nap-nap után. Mindig új és szebb multságok következtek: erdőkre kocsi-káztak, igazi hintón, csolnakáztak, arany meg bibor gyümölcsöt szüreteltek, hintáztak és virágokkal csatáztak... És ami a legjobb volt, hogy soha, senki se bántotta a másikat, soha egy szót se veszekedtek, egy könnyet se sirtak, hanem csak daloltak, csacsogtak, mosolyogtak. A fehér ruhások voltak a legigazibb tündérgyermekek; ha a rózsaszínek nagyon pajzánok, a kékek kicsit elmélázók voltak, akkor ők amazokat csitították, emezeket vidították... Hányszor, ha kicsi Jula Őzikével kéz a kézben, fej a fejhez hajtván elmerengtek muló boldogságukon, egy kis fehér ruhás, akit Ezüstkének hívtak, és aki úgy tudott nézni, mint a sánta Marika, a kovácskéké, odajött és megcirógatta, játékba vitte őket. Mert az is igaz, hogy az egész üdvös-séges tündéréleten - kicsi Julának úgy tetszett - valami bűbajos szomorúságfátyol lebegett: hogy föl kell ébredni belőle...

Mi történt ezalatt a földön? Szegény nagyanyó felverte a házat, a telket aztán a falut-erdőt keserves sirással, kereséssel. Mikor már egy teljes nap telt el a jajveszékelésben, estefelé, árnyék-nyuláskor összetalálkozott a falun túl az öreg pakulárral, a hegység csendes remeté-jével, akinek családját valamikor szemeláttára temette el a hófúvás, s aki azóta csak a juhaival meg kecskéivel tudott beszélni, emberi szavát elveszítette; és sohse járt a népek közé, mert a mások öröme a szivét hasogatta.

- Jaj öreg pakulár apó, nem látta valamerre az én kicsi Julámat?

Az öreg ember bólintott a fejével és mindkét kezével nagyanyó kunyhója felé mutogatott, aztán tovaballagott.

Nagyanyó gyorsan hazacibikelt. Hát igaza volt a pakulárnak. Kicsi Jula ott feküdt: küszöb volt a derékalja, hűnyő napfény a lepedője, hervadt lilomág a párnája. Csak a szenesvíz hidege térítette magához, amit nagyanyó úgy, ahogy Ágotától tanulta, sebtiben vetve a homlokára kent.

Kicsi Jula felnyitotta álomfátylas szemét és ocsúdozva körülnézett. Csak nehezen eszmélt a gerendázott mennyezetre, nagyanyó ráncos arcára...

- Hol voltál, te kósza?

A gyermek szivszaggatóan kezdett sirni. Szegény nagyanyó megijedt, rimánkodásra fogta:

- Lelkem gyermekem, nem feddeni akarlak, dehát csak tudnia kell öreganyádnak, hol kószáltál egy teljes napig?

Kicsi Jula tágra nyitotta szemét.

- Egy napig?

- Honnan kerülsz elő, monddsa hát!

De kicsi Jula csak tovább sirdogált. Az öregasszony megdöbbsent. Ezt a gyermeket megigézték, s az ígézet - úgy látszik - nem szünik a szenesvíztől. Sőt rosszabb jött: kicsi Jula a

sírásban elfáradva, konok, szomoru hallgatásba merült; szemét a mennyezetre függesztve meg se moccan, csak néha gördült szeméből egy-egy nehéz könnycsepp, csak néha rándult össze sovány válla. A herbateára rá se nézett, a friss málét elengedte a kezéből, a melegített kendőt leejtette lábáról. Minden izetlen volt, kopott volt, szomorú volt...

Hajnalban öreganyó elfuttatott Ágotához. Az illatos füstfürdőt csinált, aztán odaült az elkábult gyermekhez, megfogta a kezét a saját sovány pókkezével, ráparancsolt, hogy üljön fel és mondja el, hol volt. Ezalatt a pitvarba sokan begyültek, az egész falut izgatta a kicsi Jula eltűnte és titokzatos hazakerülése. A gyermek Ágota parancsára mintegy lebüvölve engedelmeskedett. Szemét egyetlen pontra meresztve, mint aki előtt sorban elevenen bukik fel mindaz, amit elmond: eleinte nehezen, szégyenlősen, aztán az újraátélés mohó extázisába lendülve, szakgatott nehéz lélekzetet merve kis tüdejébe, beszélt, beszélt.

Künn a leselkedő asszonyok lélekzetvisszafojtva, mozdulatlanul figyeltek. Csak néha-néha néztek össze, bólingattak döbrent ámulásban... Képzeletük annál jobban szürcsölt, mert nem hallottak mindent és maguk eszelték ki az összefüggéseket. Mikor a kicsi Jula odáig ért: hogyan vette vissza földi foltos ruháit, a hervadó liliomokat; hogyan kísérte Őzike zokogva a kapuig, hogyan fogadták egymásnak, hogy soha többé kacagni nem fognak... a pitvarbeli asszonyok szemüket, orrukat törülgették és mikor kicsi Jula sírásba tört ki, az egész pitvar hangosan zokogott.

Azután pedig nekipirulva, lelkendezve jártak házról házra, kicsi Jula csudája lázba hozta az egész falut. Még a bergengóciás legény se mert egyelőre kételkedni, mert hogy a kicsi Julát szellemkezek hozták haza, az bizonyosnak látszott.

A tündérországot járt gyermek azonban nem akarta lábát a földre tenni. Egész napokon, éjjeleken az őt ért nagy élmény foglalkoztatta, lelkének minden izét, testének minden parányát. Nem evett, nem ivott, nem is igen aludt, nem érdekelt semmi egyéb a világon. Pedig a kíváncsi népség most sokmindent hordott a házba: mákot, kölest, mézzel gyurt pogácsát... Nagyanyó eleinte örvendett is: lám a kicsi Jula csudája még szerencsét hoz a házra. Hiába, a szegénység...

Ágota nő nem igen mozdult a gyermek mellől. Mintha a kicsi Jula mostmár az ő titokzatos birodalmába tartozna. Most kacagjon a Bonda fiú, most huzódjanak el tőle a pap előtt a rátartibb asszonyok. Hallgatta, szinte szította a gyermek vallomásait, míg az átalvetővel érkező kíváncsiaktól nagyanyó átvette a hozott jókat.

Végül a lelkésznek is a fülébe jutott kicsi Jula története, s hogy hivei seregestül járnak a tündérkapuhoz és állandóan a liliomos kunyhó körül ólalkodnak, sápitva, tóditva, esküdözve. Elindult hát világosságot gyújtani örök, gyógyíthatlan pogányságtól mételyezett gyermekei lelkébe. A máskor oly csendes liliomos kunyhó táján most ácsorgó alakokat talált, még a szomszéd falukból is. A tűzhelytől az ajtóig mindenütt és mindenben ültek, legtöbben az agyagból vert, palaporról megszórt földön. Olyik asszony kigombolt mellén gyermeket szoptatott, másik altatott, vagy pólyált. De mindez olyan csendesen ment, mintha valami pogány szertartáson volnának. A szeme mindnek a kis kamrán függött, alig huzódtak el, a papnak utat engedve. De aztán egyik a másikat megrántotta-lökte figyelmeztetőn és egyszerre valamennyin szégyenkező zavar vett erőt. De azért nem mozdultak. Tudták: most lesz valami.

Odabent a kamrában kicsi Jula párnákkal feltámasztva ült. Mellette az öreg Ágota, és faggatta a gyermeket. Az elrévedő szemmel beszélt... Bár ajka néha mosolygott az emlékezés fényében, egészben véve végtelenül szomorú látvány volt csontvázvá aszó testével, csillaggá növekvő szemével. Talán volt benne - most már - valami hiuság is, hogy így csudájára járnak a népek.

A papban felforrt a vér. Még fiatal volt, még nem jutott el - s nem is akart eljutni soha - elődje csöndes megadásáig, aki örült, ha népei eljártak a templomba és nem éltek hitetlenül együtt. Nem, a fiatal pap még hitt önmagában és szenvedélyes józansága most türelmetlen és kiméletlen fellépésre ragadta. Odalépett az öreg Ágotához és megfogva a vállát, a pitvarba vont. A kiskamra ajtaját behajtotta...

- Farkas van a nyájban, Ágota anyó! És mereven az asszony bennülő szemébe nézett. Az földre szegezte szemét, konokul hallgatva.

- Vigyázzon, mert én a nyájamnak hú és szigorú pásztor vagyok. Tudja, hogy végződik az ige, az a bizonyos? „Haragomat fordítom ama személy ellen és kiirtom őt népe köréből...” A lábát nem fogja többé a templomba betenni, de még a faluba se, ha tovább üzi mesterségeit.

Az öreg szemefehére odavillant a pap haragtól sápadt arcába. Nagy szó esett: mert Ágota hitt a papban, csak a pap volt neki ellenlábas, ő nem volt a papnak. Vallását szigorúan tartotta és hitte, csak éppen többet is hitt annál. Annyi mindennel találkozott, amit nehéz hagyományokkal terhelt lelke egyedül a menybéliekből megmagyarázni nem tudott... Hirtelen látta saját magát a karácsonyi hócsikorgós, a husvéti hóolvadás ösvényeken; az idegen templomokban, az utolsó helyen görnyedezve, vagy csak állingálva a templompitvarban; s látta az idegen asszonyfejeket, amint összesugnak felette...

Valamit ő is tudott volna mondani, azt, hogy ő jó keresztyén, vagy azt, hogy soha az ő „mestersége” senkit a templomtól el nem riasztott, (hiszen a vallást szorosan beleszőtte a maga tanácsaiba) hogy az ő igazainak élő bizonyossága, tanuja ott fekszik a kamrabeli ágyon... De szembeszállani először is nem a babona fegyvere, másodsor nyílt csatavesztést jelentett volna, nem az igazságára, hanem a látszólagos eredményre nézvést. A nép nyíltan a papnak hajolna meg, sőt ha azt látná, hogy Ágota szembeágaskodik a mennyek képviselőjével, az épen botránkozást szülne a lelkekben. A babonának fejhajtva kell járni, alattomban, ő olyan mint a víz: enged a belenyúló kéznek, mert tudja: ha a kéz elhuzódik, ő megint visszafoly az ütött mélybe...

Ágota egy szó nélkül köszönt és kiment. Nem nézett az ácsorgó asszonyokra, akik előtt úgy meg volt szégyenítve. Azonban azok se büszkélkedtek, csak úgy hordták el magukat. Mintha a pap Krisztus ostorát suhogtatná. Mikorra a háztáj elcsendesült, a pap megpillantotta a tűzhely hátán hagyott ajándékokat.

- Orsolya anyó, maga kölesen árulja az unokája egészségét? Hát nem látja, hogy az a gyermek beteg? Szégyelje magát: haszonért mutogatni az unokája nyomoruságát, haszonért taszítani még beljebb a nyomoruságba! Mán tul, míg a gyermek felépül, a küszöbén rajtam kívül más a lábát be nem teszi!

Most belépett a gyermekhez. Megdöbbsent annak kiégett mivoltán. Megsimogatta, megfogta hervadt kezecskéjét. Érezte, hogy az aszott kis test reszket és kuporog, mintha nagyon félne.

- Gyermekem, mondta neki gyöngéden, hiszel te a pap bácsinak?

A gyermek szomorú szemmel nézett. Talán hallott is valamit az Ágotára mondott ítéletből s ez névtelen rémületbe taszította.

- Nos látod, pap bácsi eljött, hogy megmagyarázza neked, ami véled történt. El fogod-e szépen mondani, hogy volt?

A lányka ajka megrándult. Szívében megbolydult a sejtelem, hogy ez az ember nem hisz az ő történetében. És ez vaskapoccsal szoritotta össze torkát. Egy-két szót próbált rebegni, de a hang csak kinosan sajgott fel kebléből. A pap azt hitte: a gyermek a gyöngeségtől nem bír szólni.

- Jöjjön be Orsolya anyó, mondja el maga a dolgot.

Nagyanyó az ágy lábához ült és engedelmesen mesélni kezdett. Mindent úgy, ahogy tudta. Közben szünetlen a gyermekhez fordult:

- Ugyé lelkem? Ugyé galambocskám?

A leányka csak a fejével intett, néha a szeme is felragyogott. Csaknem elfelejtették, kinek mesélnek... a végén aztán a gyermek lehunyt, áttetszően kék szemhéja alól nagy, ragyogó könnyek eredtek.

A pap szigorú arccal figyelt. Imént úgy hitte, kicsi Julából a hiúság szól, most azonban megdermedt a babona hatalmától; soha a templomban ilyen hittel, ilyen meggyőződéssel, ragaszkodással nem találkozott.

- Gyermekem, szól a végén, jól figyelj. A tündérkapu egy régi tűzhányóhegy maradványa, nem nyílnak az meg soha, mögötte csak fekete kő van, mint maga a kapu. Ágota néni meséjét csak mulatságnak találták ki az emberek, szép azt hallgatni, de nem szabad utána indulni. Te úgy megtöltöted a kis lelkedet azzal a babonával, hogy a liliumok nehéz illatától elalélva beleálmodtad magad a tündérvilágba. Valami jó lélek aztán megtalált a földön és hazahozott öreganyád küszöbére. Érted most már?

A leányka behunyta a szemét, mintha hideg záporverést türe, amit el kell tünie. Semmi életjelt nem adott, a paraszti félelem és tisztelet nem engedte.

- Nyugodj meg ebben gyermekem, főleg pedig végy táplálékot magadhoz. Orsolya anyó, én ma ide fehér buzalisztet és óbort küldök, etesse, erősítse ezt a gyermeket, majd akkor a lelke is megépül. Egy biblia is jó lesz. Az öreg Ágotát pedig hozzá ne engedje többet, mert én magát mint boszorkánycimborát kiprédikálom a templomból.

Mikor a pap kiment, kicsi Jula felült az ágyon és hevesen tiltakozva megrázta a fejét, egyszer, tízszer, sokszor; csak rázta a fejét.

Vasárnap délelőtt a pap harmadszor is - ezuttal egészen nyíltan - kiprédikálta Ágotát. Az öregasszony ugyan nem volt a templomban. Nem mert, vagy talán épen dacolt? A lecke ezuttal már nem is annyira neki, mint a gyülekezetnek szólt. A pap a babona szörnyű kártételéről beszélt, mely valamikor egy leánykát a kóbor cigányok kezére juttatott, egy másikat megnyomorított s most ezt is a legborzasztóbb sorba juttathatta volna: gonoszindulatu férfiak, marcangoló fenevadak körmére. Csak az a fentvaló egyedüli Ur védte meg, adta jó ember útjába a szegény kis leányt, így is sorvasztó betegség néz ki hideg földön hált testéből... És a babona - tette hozzá - még egyre terjed, mert nem akad értelmes ember a házakban, aki szétüssön az igével: „én és az én házam népe az Urat szolgáljuk.”

Az asszonyok egymásra néztek, mintha a pap a másiknak beszélne, a férfiak pedig templom után ökölrel csaptak az asztalra:

- Adta fehérnépei, lehúzzák az ember orcájáról a bőrt.

Igy a templom után. De amikor a bergengóciás Bonda fiu odáig hetvenkedett egy esti iddógalás közben, hogy ő bizony bele vág csákányával a sziklakapuba, hadd világoljon már ki az igazság, akkor néhány férfitorkon megakadt a pipafüst és senki se ajánlkozott társul. Az öreg Bonda (aki a legnagyobbat ütött volt az asztalra) otthon, a késő éjszakában a legény vállára tette a kezét:

- Fiam, fiam... nem jó kísérteni se Istent, se mást -

S a fiu nagymersze el is párolgott a borral.

A kedélyek lassan lecsillapodtak. Senki se mert többé csodájára járni a liliomos kunyhónak. De titokban tovább kúszott a rege, mint az alattomban harapózó mezőtűz. A babona megkapta az igazi tenyészőtalaját: az üldözést, a sötétséget.

Kicsi Jula azonban úgy érezte: hogy egészen magára maradt. Csak a pap látogatta. A gyermek mukkanni se mert, még nagyanyja előtt se, akit a pap szünetlen megjelenése nagy kordában tartott. Később kicsi Jula azt állította, hogy neki nincs semmi baja, fel is kelt és szünetlenül a küszöb előtt, a napon didergett. Ugy tett, mintha mindent elfelejtett volna, akármiről inkább beszélt, mint tündérországi utazásáról. Megreszketett, ha valaki említeni merte, mintha sebéhez nyulnának. A pap megnyugodott, hogy végre is észére tér és ritkábban látogatta.

Mikor azonban az ősz tördelni kezdte a száraz galyakat s a Szurduk vize szennyesen törtetett, a szél pedig marékkal csapta ablakhoz a sárgult nyirlevelet, kicsi Jula visszakuporgott az ágyba és ott napokig hallgatagon meredt valami láthatatlanba. Hiába kínálta nagyanyó bubáit, hiába vett neki - Istenem, beh nagy áron - új kötényt, hiába süített mákosmálét. Kicsi Julának nem kellett semmi, semmi. Ha pedig magára volt, akkor felült az ágyban és kitárt karral Őzikét könyörögte.

Egy keserves, hidegrázós éjszaka, mikor már az esze se látszott helyt lenni, egy jobb percében felült és magára eszmélve, nagy komolyan mondta:

- Nagyanyó, tudja mit...

- Mit, édes kis üdvösségem, mit?

A leányka reszketve sugta:

- Hivja el...

A boldogtalan nagyanyó titkon a kertek alatt futott érte. Csaknem elibe térdelt, úgy rimánkodott, adja vissza kicsi Julát az életnek, adjon neki enyhítő italt, földi kedvet...

Ágota néno a fejét rázta:

- Orsolya anyó, én sok mindent tudok, de azt az egyet is tudom, hogy akit a tündérek egyszer maguk közibe eresztettek, az a földön többet helyét nem leli... De azért megyek, nagyon is megyek.

És jött. Diadalmas, alattomos fájdalommal ült az ágyhoz. Kicsi Jula átölelte és a fülébe sugta:

- Ágota néno... ugye igaz volt... ugye nem csak álom?

Ott is nyult ki az öreg boszorkány karjaiban, ő, az öreg boszorkány hitének szegény kis vértanuja.

Reggel, mikor Ágota a nyújtóztatást végezvén vissza akart surranni ágyához, épen összeütött a belépő pappal. Első szempillantásra megijedt, lesütötte a szemét és parasztos alázattal akart elosonni; de aztán diadala mégis a fejébe szállt. Ő, a nyájból kivert farkas, miután övé lett a bárány, dacosan szembenézett a tehetetlen pásztorral.

- Engem hivatott; mormogta, mintha mentegetőzne, pedig nem mentegetőzött; a pap sokáig töprengett, melyik szóra tette a hangsúlyt, mert bizonyos, hogy egyiken sajátságos, gúnyos nyomaték volt.

A padkán, a gyermek aszott kis teteme mellett ott feküdt a fehércipó, az óbor, meg a biblia: a pap megváltó szereit.

Azonban mégis az öreg Ágotának lett igaza, a tündérek értejöttek annak, akit maguknak eljegyeztek.

Borzhistória.

Alig hüvös, szellőtlen reggel. Körül az aranyszínű égbe alacsony, gömbölyű, ugaros dombok ivelnek bele; a dombok ölében, a tágas, sárgára égett udvar akáccal árnyalt oldalán a ház fehéren vakít, mintha izzana. Pedig a hosszú, függőkertnek tetsző tornác pazar virágparkánya még hajnalian üde: a gardéniák merev piros meg rózsaszín gömbjei, a lenge flokszok, a ledéren elomló lusta petúniák harmatban szineskednek.

A verandán rövidszoknyás fruska áll: frissebb mint a körüle ébredő virágok, se nem merev, se nem omlatag. Arca napcsókolt színű, vállig se érő rövid haja egyetlen sötét bronztömeg; nagy barnazöld szeme kacagva köszönti az új napot, még a fogát is kivillantja a lány, mintha éppen bele akarna harapni a ma támadó új életbe.

Egyet-kettőt füttyint.

- Csokoládé, Bársonyka, Barbarossa!

És hirtelen az előügető kutyasereg közé ront, és körültáncoltatja, udvaroltatja magát; velük együtt hancurozva végig a sárgaföldű udvart. A haja göndör kigyókba csavaródik, ágazik szerte, valóságos kis Meduzává zilálódik a feje.

- Borzi, holla Borzi!

A hancurozó fruska meghallja ezt, keresztül a gazdasági udvarokból szűrődő cséplőgép dobogáson, baromfikáricsáláson. Fejét felüti és arra iramlík, ahonnan szólítják.

Apja ott áll a munkások között.

- Borzi, a telefonhoz, csengetett!

A leányka lerázza magáról velerohanó kutyáit, felugrál a tornác lépcsőin, beleütközik fehérkötős nényébe - az épp a virágokat öntözi - és az irodában terem.

- Halló, itt Zentelky uradalom.

- Bardócz intéző úr?

- Nem, a leánya.

- Anna vagy Rózsa kisasszony?

- Nem, Borzi. És ott?

- Zentelky gróf. Kérem közölni atyjával, hogy este érkezem s hogy a kutyákra szükség lesz.

- Igenis méltós...

A telefon már lecsengett.

Borzi bronzarca kihevül.

- Hm, vadászat! Nyulra, rókára...?

Apjához ront.

- Apám, a gróf úr. Vadászni jön. Ma este itt lesz.

Borzi a konyha felé tűnik. Az ajtóban a másik nényének megy neki: az éppen a süteményes receptkönyvében böngész. A könyv kiesik Rózsa kezéből, a lapok szétrepülnek.

- Anyám, a gróf. Este itt van. Vadászni akar.

- Helyes, akkor ma itthon ülsz és segísz a tortában, feleli nénje.

- Már megígértem apámnak, hogy ma elmegyek vele megnézni a Szabédyék caterpillar szántógépét. Szabédy is ott lesz és mindent megmagyaráz nekünk.

- Mi közöd neked a szántógéphez? Az a férfiak dolga. És mit izgat föl a vadászat? Az sem a szegény intézőlányok multságára van kitalálva, szól az anya kicsit keserűn.

- És egyáltalán, te nem szégyelsz Szabédy elé kerülni? Ezt a nénje mondja.

Borzi összeszorítja a fogát.

- Ezt a nyarat még nekem ígértétek.

A kezével türelmetlenül int és már siet is kifelé.

- Borzikám, segíts nekem a takarításnál. Mind a kilenc szobát rendbe kell szednünk, a gróf úr bizonyára nem egyedül jó vadászni.

Ezt Borzi másik nénje mondja, a szelid, a virágokkal foglalatoskodó. Borzi hozzádörgölődik.

- Oh, könyörülj. Tudod jól, hogy ezek életem utolsó szép napjai.

A nénje mosolyog, de Borzi elkomolyul.

- Ne neved, Anna. Most már egész biztos, hogy fölvettek az intézetbe. Ki fogok művelődni. Istenem... milyen szomorú dolog!

És Borzi szeme megfényesedik.

- Tudom én, hogy ez nem tőled indult. Ezt Rózsa főzte ki. És anyánkat rábeszélte. Azt is tudom miért, vagyis kiért...

- De Borzi, így nem élheted le az életed... Még ha gazdagok lennénk...

- Miért nem leszünk gazdagok? Legalább én? Én gazdagnak születtem. Szegényen, de gazdagnak...

A nénje megint elmosolyodik.

- Szegény kis Borzim. Erigy hát a szántógéphez.

Borzi lerobban a lépcsőn, az istállókhöz. Hetykén osztogatja parancsait:

- A kis szekérbe fogj, Dani. A rázósba. A ponykat. Magad itthon ülsz. A kicsi kocsis jön. Én hajtok.

Aztán a házba szalad a köpenyéért.

*

A mezőségi reggelt már átította az augusztusvégi naptűz, a lankás dombok felett reszketve sugárzik a hőség, az utmenti napraforgók aranyfodros fejeiket mind délnek fordították, egész aranyfelhő verődik a porból a zörögve rohanó kis szekér után.

Borzi haján is mint aranyháló ül a nap, a leányka hátraveti a fejét, amint félmarokkal a gyeplőt tartja, féllal a rövid ostorát.

Egy távolabbi dombon már látja caterpillart. Mint valami otromba fekete szörnyeteg gördül az nyolcekes lábával, feketére hasogatva maga után a kiégett, sárgult gazzal benőtt tarlót. Fent a dombtetőn Szabédy áll.

Borzi nem szégyell elébe kerülni. Egy kicsit talán igen, de egészen kicsit. Először is az ismerkedésük miatt.

Borzi a tavaszon lovagolni tanult és semmit se tudva róla, hogy a szomszéd fiatal földesúr, végezve a monostori akadémiát, hazatért; hát gondtalanul poroszkált naponként Tóhát felé, ahol a Szabédy kuria állt. És mert néha a ló makrancos is volt és udvariatlankodott Borzival, hát egyszer éppen az utszélien ülve a felhorzsolts lábát nézegette a leányka, mikor Szabédy arra lovagolt.

- Pardon, a kisasszony, mint látom, megsebesült.

- Igen, és nincs nálam se zsebkendő, se flastrom.

Szabédy akkor kölcsönadta a zsebkendőjét és személyesen jött el érte másnap.

Azonban Bardóczné nem a zsebkendőnek, hanem a két nagyobb lányának tulajdonította Szabédy ama látogatását és még inkább az utána következőket. Mintha Borzinak semmi köze sem lenne az ismeretséghez, egyenest kiküldték a kertbe, ha Szabédy belovagolt az udvaron. Ellenben Rózsa kisasszony - ő volt a legidősebb, huszat töltött - szebbnél szebb új ruhákat kapott és egész napokon teasüteményt készített, a miből aztán Szabédynak kellett a legtöbbet fogyasztania.

- Ez mind a Rózsa remekműve, büszkélkedett ilyenkor Bardócz intézőné.

De csak ezután történt az, amiért Borzinak „szégyelnie kellett magát”.

Egy alkonyat is beillő késő júniusi délután Rózsa kisasszony Szabédyval meg Annával a kertben andalgott. Már előre ráparancsolt Annára, hogy a mályvabokrokknál maradjon el tőlük. Ez nem lesz feltűnő, Anna ugyanis imádja a virágokat. S a virágos kert ezerszin pompában állott.

- A nyulnak ma ki kell ugrania a bokorból, dicsekedett Rózsa.

Azután előre ment Szabédyval a pirosló cseresznyefák alá.

Rózsa akkor megállott és Szabédyre nézett.

- Nemde, kies kis rejtekhely ez itt? - kérdezte ábrándosan. Én ide szoktam elvonulni... gondolataimmal... álmaimmal...

(No most ha van esze, megkérdi Szabédy, mik azok az álmok.)

De mielőtt Szabédy kérdezett volna, egy marok cseresznye repült a fáról kettejük közé, még pedig egy biborbogyó szétfeselve épp a Szabédy ajkára, mintha lepecsételné azt. Borzi fölnevetett a lomb között, ez sikerült.

Rózsa kisasszony elfelejtette, hogy ő itt ábrándozni szokott és fölsziszegte a pirosbogyós lombsátorba:

- Majom!

Hát ezért kellett magát... nem Rózsának, hanem szerinte Borzinak szégyelnie.

És való, hogy Szabédy a nyáreleji pár látogatás után nem igen jött. Talán akkor is csak az a sok „Legyen szerencsénk” hozta a házhoz, amivel Bardóczné bucsuzott tőle mindig.

Borzi nem szégyenkezett a gyönyörű augusztusvégi reggelen. A domb alá hajtván, a gyeplőt a kocsinak dobta és perc alatt fölntermett az idomtalan csodagépnél. Összevissza kérdezte Szabédy, mindent megvizsgálva, megtapogatva.

- Istenem, sóhajtott azután, ha én egy ilyen gépet vehetnék magamnak.

Szabédy nevetett.

- A hölgyeknek igazán másfajta kívánságaik szoktak lenni. Mit csinálna veled?

- Oh, maga nem ért engem. Ha ilyen gépem volna, akkor volna hozzá sok földem is és nem kellene egy hónap múlva a tümlöcbe mennem.

- Hova?

- Intézetbe. Tizenhétéves létemre. És ennek félig maga az oka. Mióta cseresznyével megdobáltam... Anyám azt mondta akkor, hogy neveltlenségem a házunk szerencsését kockáztatja. Folyamodtak... A gróf úr eljárt benne... Istenem, ha caterpillar gépem lenne...

És Borzi szemébe könny lopódzott, úgy nézett a csunya fekete óriásra.

Szabédy meghökkenve pillantott a lányra. Valami vadul kezdett tiltakozni benne. Hogy ezt a pompás vad csikót hámba fogják.

- Szegény gyermek. És ezen már nincs változtatás?

- Óh manapság már nem történnek csodás fordulatok!

És Borzi hirtelen elszaladt, mert szégyelte feltörni fenyegető könnyeit.

Bardócz intéző csak most kapaszkodott fel Szabédyhoz. Mikor a géppel készen voltak, Szabédy hirtelen megszólalt, a tarló szélén gubbasztó Borzira mutatva:

- De intéző úr, csak nem akarja ezt a gyermeket megölni?

- Önnek is panaszkodott? Ah, bajos dolog ez kedves Szabédy. A leányt mégsem lehet fiunak nevelni. Én pedig úgy neveltem eddig ezt az egyet. Mostanig. Legalább az anyja azt veti szememre. Most aztán azt mondja a feleségem, hogy szégyent hoz a házra.

- Milyen szégyent?

- Tudom is én. Én nem találok benne semmi szégyelni valót. Hogy lovagol, hajt, kutyákat nevel, hogy csak parancsolni tud. Azt mondják, elrontottam. Istenem. Ő az én egyedüli kis rózsabimbóm... Szabédy talán nem hallotta még a rózsabimbóim történetét?... Mikor én Hunyadból kijöttem... Azt talán tudja, hogy az apám „végzett” földbirtokos volt. Mikor aztán mindent elvégzett szegény, az életét is, hát én csak három rózsabimbót téptem a kis kertünkben - akkor már a máséban - azt a kalapomba tüztem. Majd kivirítanak nekem valahol a rózsabimbók, azt gondoltam. Meg azt, hogy én ezentul is úr leszek. Ha nem a magaméban, hát a máséban. Így kerültem én gögös Hunyadhazámból a Mezőségre. Látja, ezért nem járunk mi sehova. Nem a magunkéban ülünk s talán lenéznének... No de hová jutok. A rózsákról akartam szólni. Amint látja, ki is viritottak nekem: a három kisasszony leányom képében. De csak Borzi az igazi pünkössti rózsza. A másik kettőt az anyjuk kényes üvegházi virágnak nevelte.

- S most... ez is üvegházba kerül.

Ezt Szabédy mondta és tekintetét ismét Borzi felé küldte. A leányka már nem szomorkodott. Vidoran, versenyezve követte az óriás körökben haladó vasszörnyeteget. Fölborzolt göndör bronzhajának sűrűjéből arca, ajka idáig biborlott. Imént, mialatt könnyeit takargatta, a tarlószélén néhány rikitő buzavirágot tépett s a fehér matrózbuzába tüzte.

- Valóban rózsza, moharózsza... szólt Szabédy hirtelen, minden meggondolás nélkül. Borzi... nagyon találó név.

Bardócz elmosolyodott.

- Különben Borbála. De mert mindig borzas... Borzi! szólj a kocsisnak! A grófot ma estére várjuk, fordult Bardócz újra Szabédyhoz.

A fiatalembernek eszébe jutott, hogy az idén már harmadszor jó a gróf az uradalmába.

- Vadászni jön, - magyarázta Bardócz.

- A gróf úr... még mindig nőtlen? kérdezte Szabédy hirtelen, látszólag minden logika nélkül.

- Az. De talán most már...

Bardócz elhallgatott. Az örök szabadban vassá kovácsolódott arcán némi zavar tükrözött, mintha elszólta volna magát.

Mikorra Bardócz meg Borzi hazaértek, az intézőlak a szokottnál is ragyogóbbá vált. A tornác, a veranda padlója aransárgára surolva, a virágokról minden sárguló levél lemetszve, a szobákban friss csokrok illatoztak.

Rózsa a konyhából jött, óriás tál teasüteménnyel.

- Szép kisasszony, szólt oda Borzinak, a házi dolog elől mindig megszökik.

- Meg bizony, felelt vissza Borzi dacosan.

Mindjárt ebéd után megjött a gróf vadászlegénye. Estefelé a gróf is, de csak egyedül. Bardócznak mindjárt előadta vadászterveit.

- Szó sincs valami nagy dologról. Borz vadászni jöttem. Remélem vannak bőven borzaink? Mellesleg persze a gazdaságban is körülnézünk.

- Sajnos, borz van bőven s így róka is. A nyul ellenben mindig ritkább.

- Na igen, ez a dolgok logikus sorrendje. A borzlyukba vonul a róka s a róka eszi el a nyulainkat.

- Különben is égető szükségünk van borzszirra. Nincs miben puhitanunk a lószerszámokat. A legény már kinn járt és fölállította a szalmaszálakat a borzlyukak elé. Még hajnalban meg kell néznie, el vannak-e ütve a szalmaszálak.

- Jó volna ha társasággal mennénk. A kedves leányai...?

Bardócz kicsit utánagondolt.

- A kicsi, az jönni fog. A másik kettő, az nem biztos. Mindig főznek vagy virágot öntöznek.

- No, akkor hát a kis Borzi. És talán meghívhatjuk az ezerholdas szomszédot. Szabédyt.

- Hogyne. Nagy Nimród ökgiyelme.

Bardócz a telefonhoz lépett.

- Intéző ur, a gróf, Borzi önegysága, meg én?... Jó... Mikorra parancsolnak?...

- Hajnalra. Ez hosszú komédia.

*

Hajnal feslik.

Borzi most bujt ki ágyából és előre is kipillantott az égre. Jaj, ha a jó Isten is ellene esküdött és felhőbe hunyta a fényes napszemét: akkor életének utolsó vig napjaiból ez a legvidámabbnak ígérkező elromlott. De miért haragudna rá a jó Isten? Azért, mert szereti az ő ragyogó, szabad világát? Dehogy haragszik, olyan tündöklő arccal tekint be hozzá, hogy Borzi hármát penderedik, míg a tükör elé jut. Zöldbarna lódenruhát ölt, szeggel kivert nehéz cipőt, a haját fátyollal köti le.

Mindez nem megy minden zaj nélkül, sőt! Anna fölébred, Borzira kukkint.

- Te, egész csinos vagy.

Rózsa megtoldja:

- Vigyázz meg ne hódítsd... a grófot!

- És hátha nem reá pályázom?

Borzi ezt egész hetykén vágja oda.

Rózsa kipirul.

- Tőled minden kitelik, mormogja. Csak ajánlom a tisztességes magaviseletet. Ebédre mi is kimegyünk, addig te is itthon maradhatnál.

Borzi ezt már nem is hallja. Már a kutyákkal kergetőz. Puki, Pufi, Mufi, Muki és a kis barna Csokoládé lesznek a nap hősei.

A kapunál ott áll Szabédy. Lóháton. Karcsu testén zöld vadászuha; kicsit kemény vonásu arca napégett, akár a Borzié. Tekintetét nem veszi le a játszó leánykáról.

- Jó reggelt Borzi.

- Nekem már kitűnő reggelem van. Mit gondol! Vadászni fogok egy valódi gróffal!

- Na, és minek örül jobban, a vadászatnak vagy a grófnak?

- Legjobban örülnék egy caterpillarnak, oldja meg Borzi a gordiusi csomót.

A kis vadászkocsi már előállt. Borzi fölszáll és föladata magának a kutyákat.

Most jön a gróf. Borzi hirtelen érzi, hogy nem őt illeti az elsőnek való kocsibaszállás. Le akar ugrani.

- Pardon, a hölgyek mindig elsők.

És a gróf visszatartja Borzit, megragadva a leány karját.

Szabédy nagyot nyel. Ah... borzvadászat. Utóvégre még Borzi lesz az a borz.

Amint a vágató kocsi után léptet, mindenféle furcsa gondolatai kelnek. Már libapásztorlányt is vettek el grófok. És Borzi... micsoda pompás teremtés. Nem az, hogy szép. Szép leány garmadában terem Erdélyország kuriáin. Hanem különös, izzó és ártatlan. Egy forró mennyországot fog adni öntudatlan annak... Kinek? Aki a kezét kinyújtja érte. Dehát mit izgatja őt ez? Minek töpreng rajta? Fájdalma neki egy ilyen édes teremtés szerencséje? Hát mióta irigy ő? Irigy a maga fajtájára: egy elszegényedett uri familia jobb sorsára?

- Szégyeld magad, mondja egész hangosan.

Vagy nem rájuk irigy? Hát kire... Aha... A grófra! A grófra. Hogy Borzi mellett ül a homokfutón és hogy a leánykához hajolva, elbeszélget vele. Szabédy nemcsak irigyli ezt, nem, egészen felbőszül rá.

A kocsi most elhagyja az országutat. Nekihajt az uttalan mezőknek, borz uraimék nem laknak a forgalmasabb helyeken. A tarlóknban néhány keréknyom mutatja, hol lehet valahogy keresztülvergődni. A kocsi inog, dőlingéz: Borzi ujjongva viháncol. Dombokra kell fölkapaszkodni: most már árkon-bokron át iramlanak. Borzi föláll az árkok előtt és tapsol, mikor beléjükruccannak.

A gróf nem sajnálja lovát, kocsiját. És ez csak Borziért van így.

Szabédy dühös. Utánaugrat a kocsinak, de senki se ügyel rá. Borzi előre néz, mit érdekli őt, az, ami már elmaradt? Egy zökkenőnél majdnem kirepül a kocsiból, a gróf megragadja, szinte átöleli.

- Dőljünk fel, ah dőljünk fel! ujjong Borzi.

A gróf nevet, a kutyák kicsit rémülten csaholásznak.

Fönt, a meredek tetején már kitetszik a sűrű bozóterdő.

A borzok hazája.

Az oldalban zsellérház lapul, ott megállanak, a kocsi meg a lovak ottmaradnak. Most már gyalog kell fölkaptatni. Pillanatra minden oly gyönyörű: fiatal diófák árnyalta tisztás előttük, a barnuló füvek közt csillagszemű kikiricsek. Visszatekintve a falu mosolyog: bentről rút vályograkás, innen kedves, zöld bársonyba himzett gyöngyszem a sok parányi ház.

A diófás tisztáson túl kezdődik a bozót. Pista, a vadászlegény előremegy és négykézlábra esve csuszik be a sűrűbe.

- Utánam méltóztassanak! szól hátra konfidens fontossággal.

- De Borzi, szól hirtelen Szabédy, csak nem fog maga is... ily módon?...

- Miért ne? Gyermekek vagyok. Most megyek intézetbe. És smaragdszemét dacosan veti Szabédy szemébe. Mintha azt mondaná:

- Ne hagyj elmennem!

De Szabédy nem érti meg.

És akkor Borzi a földre fekszik, az apja meg a gróf után és mint egy kis zöldbarna gyík, besurran a galagonyarengetegbe. Hogy kúszik! Vissza se néz többet.

Mikor Szabédy is rászánja magát: már csak a nevetését hallja jó bentől. A nevetése fáj, sebez: Szabédy hanyatt fordul. Nem akar tovább. Nincs kedve semmihez, fölbámul a galagonyalomb között azurló égre. Mi ez... Feje fölött, a tüskékbe akadva aranybarna pókháló... Nem. Darabka fátyol. A Borziéból. Lekapja onnan, és a kezébe szoritja... magához rejti. Ugy kúszik tovább. Mintha drága talizmánt lelt volna.

- Holla! hangzik Bardócz hangja a sűrűből.

A kutyák izgatottan, szinte rikácsolva csaholnak.

A földigtüskés bozótban ott ásít a borzlyuk, körüle hatalmas földhányás: a borzok lapátolták azt ki. Mily mélyre furhattak!

Az ásólegények munkára készen állanak. Pista, a nyalka vadászfíu csak a nyilást őrzi, hogy kereket ne oldhasson a borz. Ho-hó... de vajjon otthon van-e egyáltalán?

A kutyák még láncon vannak. Pukit most eleresztik.

Mint a nyíl furódik a borzlyukba. Morog, csahol, szinte sikolt... Hívják, csalogatják, nem jön ki többet, míg Pista ki nem húzza.

- Hurrá!

A Puki orrából csorog a vér. Borz urfi otthon van.

Puki vergődik, tekeredik a Pista kezében. Vissza akar bujni, az első vágás felbőszítette. Mufit is elengedik. A másik kettő nyöszörög, üvölt, felébredt bennük a vadászkedv. És láncra vannak verve.

A gróf a kutyák után kúszik, bevilágít a borzlyukba.

Borzi Csokoládét, a kedvenc dakliját ölben tartja. Majd rá is sor kerül, mégpedig fontosabb szerepben. Csokoládé, a párnára szokott becekutya azonban nem mutat semmi izgatottságot. Sőt mintha nagyon barbár dolognak tartaná Pukiék lelkesült üvöltözését, rosszalóan mormog néha-néha.

- Vesszőt faragni!

Pista nekilát.

A hosszú pálcát a gróf az odúba sülyeszti.

- Hm. Fölfelé megy a hegynek. Bajos lesz utánaásni.

Bardócz nézegeti, hol ássák az első gödröt. Mert a borz egyre beljebb, beljebb vonul várába, felülről kell hozzáférni.

- Messétek le a galagonyákat!

Csattog a fejsze, egy kis tisztás keletkezik az irdatlanban.

- Ugy. Itt kezdhettek. Itt nincs gyökér. Négyszögben ássatok!

Omlik a föld, kemény, szijjas mezőiségi agyag.

A föld alól szörnyű csatározás hangja hömpölyög. Puki meg Muki csaholnak, a borz mintha sirna, mérges, vonyító hangot ad, de csak alig kiszüremlyőt. A földre kell feküdni, az odú elé, hogy az ember hallja.

A gróf aggodalmaskodik. Vajjon jó helyt ásnak? Ha elhibáznák s a földalatti üreg másfelé kanyarodnék! Jó egy órája, hogy az ásó nyesszen. A legények derékon jóval felül vannak a gödörben. Bardócz lekúszik, hallgatózik... semmi.

Tovább!

Most Borzi mászik be. Fülét a gödör aljára tapasztja. Mintha hallana valamit... Hirtelen ölbeli kedvence nagyot vakkantva felugrik mellőle, kisiklik a karjából. Meghallotta a földalatti riadalt! De csak nem fél? Borzi örökre meggyülőlné.

- Hallom... hallom! ujjong Borzi.

No, most vigyázni az ásással. Mert megeshetik, hogy a beszakadó nyíláson át borz uram kereket old.

- Kéznel tartani a kutyákat! kiált a gróf Pistára.

Az is nagy kérdés, vajjon az eredeti bejárat meg a kiásott gödör közti járatban lesz-e ökeme, mert akkor innenfelől az új nyíláson át is rá kell engedni a kutyákat. De ha még mélyebb a földalatti gang, akkor nem kerülhet még két tűz közé a borz. Bevonul a mélybe, ha hirtelen el nem bánnak vele. Akkor aztán új gödröt kell ásni, mindig tovább, míg a barlang végéig jutnak.

Most Puki előtámolyog a föld alól. Vérbe van köpülve. Muki azonban tartja magát.

- A Puki, az meg van semmisülve, bölcselkedik Pista és láncot vet a kidőlt harcosra.

A többi kutya örjög, hogy bocsássák szabadon őket. Pufit elengedik. Vén, kicsit szélütött jószág. Az orra csupa régi hegedés. A fejét féloldalt lógatja. De mikor érzi, hogy szabad, diadalthorkantva rohant a gödörbe.

Szabédy Mufit tartja készen. Borzi Csokoládét. Most fog az ásott gödör beszakadni, az új nyílásba új, friss harcosokat kell bocsátani.

Az egyik ásó mélyen szalad a földbe.

- Megnyilt! kiáltja Bardócz. A kutyákat! Gyorsan!

A gróf a gödör szélén áll, a fegyvereket tölti.

A nyilást kikerekitik. Szabédy el akarja engedni Mufit.

Borzi elébeveti magát. Csokoládéé az elsőség. Odadobja a nyilásnak kedves pajtikáját. Csokoládé bukfcencet vet és usgyé! neki a gödör meredekének, kifelé.

- Csokoládé! Gyáva gazember! sikit Borzi.

E pillanatban tüskés, csikos árnyék surran át a nyilásnál: a borz! Mire Mufi nekiugrat, már elvillámlott, be, mélységes várába, a föld gyomrába. Mufi utána.

A gróf szívéből nevet, és kezet nyujt Borzinak. Csokoládé hőstettéhez gratulál. A kis gyalázatos ott lapul a Borzi felöltőjén, egy galagonya aljában. Bardócz ráhúz egyet.

- Szép história! Neki az ásásnak!

És már délre jár. Még egy ilyen baklövés: bealkonyul és ott kell hagyni az egészset. Holnapra pedig Borz uram kereket old.

Borzi ki van pirulva a haragtól.

- Szégyentelen, semmirekellő! Takarodj!

Lehengeriti Csokoládét a köpenyéről.

Tulnan, a bozót aljából kiáltozás foszlik arrafelé. Pista megszólal:

- A többi nagysádok.

Borzi kivergődik a galagonyásból. A tisztáson rőzserakás ég: ott melepszik az ebéd. Rózsa a teasüteményeket rakosgatja. A szobalány a földreterit, a zsellérné a tűz körül foglalatoskodik.

- Nem jöttök be? kérdi Borzi.

- Én irtózom a vértől. Az egész borzvadászat rémes állatkinzás. Egyetlen szerencsétlen állatra ráuszítottok öt-hat kutyát. És reggeltől estig gyötritek a szegényt.

Ezt Anna mondja.

- És hogy festesz, Borzi, ha látnád! A fátylad egy rongy. A hajad tele sárga galagonyalevéllel. A kezéd...

Borzi keze össze van karmolva. A galagonyatüskék.

Rózsa még hozzáfűzi:

- Nem valami hódító!

- Oh, ki gondol afféleire abban a forró izgalomban odabent! jelenti ki Borzi, és ez Rózsát kellemesen nyugtatja meg.

Most az urak is jönnek. A borzlyukat Pista, meg a kutyák őrzik. Bármily pompás az ebéd, a négy vadász sietve, tempózás nélkül költi el. Majd jóllaknak este: bálmossal, szalonnában pirult galambbal, párnafánkkal. Most minden: a borz!

Vissza a sűrűbe!

Az új gödör már embernyi mély. De nem hallani semmit a föld alól. Próbakép a gróf beleadobja Csokoládét: de az nem iramlík el semerre. Az ő gyávasága ezentul a próbakő. Borzi rá se néz többet.

A gödör egyre mélyül. Megkopogtatják az alját... mintha kongana.

- Az alját ássátok! Vezényel Bardócz.

- Az oldalát! Az oldalát! kiált a gróf.

A legények nem tudják, kire hallgassanak.

Az izgalom nőttön nő.

A kutyák kettesével furakodnak a nyilásba, a láncon lévőek tombolnak. Hirtelen az oldal beszakad. No most! Ha újra elszalasztják, vége. Uj gödröt ásni már nincs idő. Az öklömnyi sötét üreg kikerekedik az ásók nyomán. Bentről a kutyák örülten csaholnak, maguk előtt hajtják a borzot, innenfelől reszketve tombol Mufi.

Az ásitó oduból keskeny, csíkozott fej ütődik ki; Mufi odakap. Kiserked a vére, a borz orron harapta. De a borz is menekül. Vissza. Vissza? Mögötte a tulnan szorongó kutyasereg. Két tűz közt van és úgy látszik, a vára nincs tovább. Nincs hova huzódnia bellebb. És a kutyák mégsem birnak vele. Talán körben forog, hogy olyan sebeket osztogat? Üldözői vonitanak, de nem tágitanak.

- Ki a gödörből! Bardócz kiáltja ezt az ásólegényeknek.

- Féltre mindenki! Ez a gróf.

A borz feje ismét kinn van.

- Ne löjjön méltóságod: a kutyát sebzi meg!

- Bánom is én a kutyát, van elég!

- A kutyáim!

Bardócz megragadja a gróf kezét. A borz Mufival együtt kihengeredett a gödör aljába, utána Pufiék, mind. Össze vannak gabalyodva.

Puki, a lánccravert, irtóztató csaholásba kezd, táncol, hempereg, el akarja harapni a láncát.

Borzi lángoló arccal áll a gödör szélén. Szabédyval senki se törődik. Az kedvetlenül tekint oda: a fegyverrel célzó, marcona, fiatal főurra, s a hozzáhajló pompázatos kis Dianára, Borzira. Ah, ezeket csak a borz érdekli most! Együtt ujjonganak. És ő, ő nem tud ujjongani. Keserű és levert. Az ebéd alatt a gróf folyton Borzival évődött. És neki azalatt teasüteményt kellett ennie. Hogy gyűlöli pedig a teasüteményt!

Most megdördül a kétcsövü. A borz hátából piros forrás eredez. De azért él: vergődik, marakodik. Bardócz leugrik a gödörbe, hogy elválassa a viaskodókat. A gróf utána. A kutyákat alig lehet a borzról letépni.

Olyan zürzavar támad, hogy senki se veszi észre az új szenzációt: a borz éltepárja most üti ki orrocskáját a nyilásból. Rémmülten gurul kifelé és nekiveti magát az oldalnak. Így, ezért győzték a harcot két felé, ketten voltak.

- Még egy, még egy! kiáltja el magát Borzi.

De senki se hallgat rá.

Borzi odarántja Szabédyt a gödörhöz.

- Lőjjön! parancsol rá türelmetlen lázban.

Szabédy vállán érzi a leányka meleg kacsójának nyomát. A karja megreszket.

Fegyvere elsül, a lövés egy galagonyatóba furódik. A borz visszanéz rájuk, mintha fűgét mutatna, s eliramlik a sűrűbe.

A kutyák esze sincs helyt. És Borzi meg Szabédy elfelejtik uszítani őket. Mialatt mindenki a másíknak, a haldokló borznak tombol, ők hirtelen, az elszalasztott borz feletti ámultokban egymásra tekintenek. De aztán szétrebbenek.

A hangulat tetőpontja lejárt.

Bardócz kimászik a gödörből: a kutyáit hozza. A gróf a borzot. Sejtelmük sincs, hogy egyet elszalasztottak. A kutyák se vették észre: a hátukon futott végig az eliramló kis szökevény. Úgy vivtak a párjával, hogy meg se szimatolták a másikat.

Pista azonban kacskaringósan vágja ki:

- Ahajt szalad ökgiyelmének a hites felesége. A Szabédy uraság elhibázta.

A gróf odadobja a borzot a kutyáknak.

Hadd legyen jutalmuk: marcangolhassák a zsákmányukat. Szegény borz! A hátán sötétpiros, lucskos, borzalmas seb; de még él: apró szeme olyan szomoruan akad fenn, a csalit közt betekintő égen. A teste csupa verejték: egész nap viaskodott. S a párja, az kereket oldott, itthagya.

- Pedig ez a nőstény, állapítja meg Pista.

- Igen. Néha mi vagyunk a bátrabbak. A férfiak pedig...

Borzi elhallgat. Szabédy mámoros, bámuló szemmel nézi őt.

- Gyávák...? sugja hirtelen. Ne higyje.

Künn a tisztáson ezalatt Anna kikiricset gyűjtött. Rózsa a teasüteményeket pakkolta vissza. Volt miért hoznia. Szabédy mintha robotból ette volna. A sürübe egyikük se kívánczozott. Patyolatruha volt mindkettőn, rongyra tépődött volna.

Most jönnek a vadászok. Pista a borzot lóbálja, a kutyák majd letépik őt, vérző orrukkal folyton nekikapnak. Még a szélütött Pufi is. Agyon van pedig fáradva, tántorog. A gróf meg Bardócz nyakig agyagba vannak maszatolva. Borzi szoknyaszéle is meghurcolódott a sárga földben, a füléhez galagonyabogyókat tűzött; galagonyabogyónyi ajka el van nyilva, mintha most már, nemsokára, ahelyett, hogy tömlöcbe kerülne, szabad volna beleharapnia az életbe. Hogy csillognak az éles gyöngyfényű fogacskái! A szemére aranyfátyol ereszkedett.

*

Az intézőlakra koraesti holdfény leng alá.

A konyha felől pompás vacsorailat terjeng. Rózsa kisasszony a szalonnában sült galambokat forgatja. Belátta, hogy a teasütemény nem célravezető. Anna virágokat rak az ebédlőben fölterített asztal vázáiba.

A gróf most öltözik át. Bardócz a borzot nyúztatja. Szép, kövér jószág.

Borzi, a kis semmittevő a verandán ül. A veranda gardéniái hallgatózva tartják magasba fejcskéküket. A rezedák mámort lehelnek. A leányka izzó arcát gyengéden cirógatja a holdfény, haja homlokába hull, mint a bronzfátyol.

Lódobogás. Most jött meg Szabédy. Imént hazament, ruhát cserélni. Lassan jön fel a lépcsőkön a verandára.

- Borzi... szól gyengéden, mikor a leánykát megpillantja.

Borzi kicsit fölemeli a karját. Szabédy hozzáhajol.

- Nos... meg van elégedve a mai nappal?

- Meg. Nagyon szép volt.

- És még nincs vége. Még jöhet egy csodás fordulat benne. Bár maga szerint ma már nincsenek csodás fordulatok.

- Hát vannak?

- Például nagy csoda lenne az, ha maga... ma este egy caterpillart kapna ajándékba?

- És vele együtt... leheli a lányka.

- Vele együtt... ezer holdat.

Borzi fölveti nagy, drága szemét.

- Oh nem... hanem... téged!

Karja átkapcsolja a fiatalember erős nyakát.

- Vacsorálni! Nem illik mindig elkésni az asztaltól, pláne mikor öméltósága itt van; szól föl egy csipős hang az udvarról. Rózsa kisasszonyé.

Borziék az ebédlő felé mennek.

- No gróf, most már nem félek tőled!

Szabédy fölemelt fejével lép az ebédlőbe.

A társalgás a vadászat körül forog. Mindenki nyert valamit benne. Anna egy zsák kikiricset hozott haza. Rózsa kisasszony a borzprémet ajándékkul kapta a gróftól a sok jó teasüteményért. Bardócz másfél liter borzsirt remél a nyergeinek. A gróf... na, ő meglőtte a borzot, egy vadász-nál ez a főnyereség. Hát Szabédy? Rajta mindenki nevet, hogy a maga borzát elszalasztotta.

- Ki tudja? szól Szabédy titokzatosan. Hátha megfogtam... elevenen?

És szeme beleragyog Borziéba, és megszorítja az asztal alatt a leányka meleg kacsóját.

Kimondhatatlan boldog. Sejtelve sincs, hogy a gróf maga is vőlegény, Erdély legszebb főúri kisasszonyának jövendőbelije. Ha sejtette volna, nem gondolt volna ma oly képtelenségekre, nem lett volna oly ostobául féltékeny; és ha nem lett volna féltékeny, nem bolondult volna bele halálosan Borziba, és nem is lenne most a világ legboldogabb embere. Lám, lám, a balgaság néha a mennyország kapujába vezérel.